

KLINKENDE MUNT

Financiële kansen voor de sport

WERKGROEP EXTERNE FINANCIERING

MAART 2017

VOORWOORD

Nederland Sportland. F-jes die op zaterdag enthousiast op het voetbalveld staan. Senioren die tijdens de competitie fanatiek een bal slaan. Ouders die bij een vereniging hardlopen als hun kind training heeft. Meer dan 5 miljoen mensen sporten wekelijks bij een vereniging. Nederland kan trots zijn op haar unieke sportinfrastructuur, met 23.500 verenigingen, 1,2 miljoen vrijwilligers en 75 bonden. Deze basis sportinfrastructuur is de backbone van de Nederlandse sport. Daarnaast kent Nederland talloze andere aanbieders, zoals fitness- en sportscholen, met vaak een particulier/commercieel karakter. In totaal sporten 9 miljoen Nederlanders wekelijks.

Helaas staat de financiering van de basissportinfrastructuur onder druk. Zowel verenigingen als bonden hebben in toenemende mate moeite om hun ambities te verwezenlijken. De daling van de Lotto-inkomsten tot 2016 en de effecten daarvan op de financiën van sportbonden was voor een aantal voorzitters en directeuren van sportbonden aanleiding om een brief op te stellen richting het NOC*NSF bestuur. Doel van deze brief was om de discussie over het kansspelbeleid en de kansen voor de sport breder te trekken dan enkel de mogelijke inkomsten uit het fusiebedrijf Staatsloterij/Lotto. Binnen het domein van de kansspelen zouden meer mogelijkheden moeten worden verkend, alsmede andere mogelijkheden van publieke financiering. Deze brief heeft begin 2016 geleid tot de instelling van de werkgroep Externe Financiering.

De werkgroep heeft zich in eerste instantie gefocust op het kansspelmarkt-vraagstuk en in september 2016 hierover een tussenrapportage opgeleverd met achtergronden en bevindingen. Na de Olympische zomer is de werkgroep zich breder gaan focussen, op additionele kansen voor sport om extra publieke middelen te genereren. De werkgroep heeft boeiende gesprekken gevoerd met experts van binnen en buiten de sport. Overall conclusie is dat er, buiten de reeds bestaande financiering, goede mogelijkheden zijn om de 'koek te vergroten' en de financiering van de basis sportinfrastructuur te versterken. Dit vraagt wel wat van de sport. De sport moet 'aan de voorkant' investeren om kansen echt te verzilveren en in toenemende mate samenwerking zoeken met overige sportorganisaties, overheden, maatschappelijke organisaties, investeerders en bedrijfsleven.

In deze rapportage schetst de werkgroep haar bevindingen en aanbevelingen. De werkgroep heeft gekozen voor een praktische en hopelijk effectieve aanpak door concrete aanbevelingen te geven waar bonden en de werkorganisatie NOC*NSF direct mee aan de slag kunnen. Daarmee zit het werk van de werkgroep erop. Het is aan de werkorganisatie en de leden van NOC*NSF om verder uitvoering aan de aanbevelingen te geven.

De werkgroep dankt alle geïnterviewden voor de tijd en de bereidheid om met de werkgroep mee te denken. Tevens wil ik mijn mede werkgroep leden bedanken voor hun inzet en enthousiasme om naast hun professionele werkzaamheden tijd vrij te maken voor de commissie. Tenslotte dank ik de werkorganisatie NOC*NSF voor de waardevolle input en de goede ondersteuning. Ik wens u een inspirerende verkenning,

Sportieve groet,

Jack de Vries

Voorzitter Werkgroep Externe Financiering

1. OPDRACHT EN WERKWIJZE

Opdracht

De werkgroep Externe Financiering (hierna 'de werkgroep') is door de leden van NOC*NSF in het leven geroepen. De hoofdvraag waarop de werkgroep antwoord wil geven luidt:

Op welke manieren kan – vanuit het maatschappelijk belang dat sport dient – de financiële basis voor de basis sportinfrastructuur vanuit publieke middelen voor de toekomst worden versterkt, zowel door rechtstreekse financiering als door regelgeving?

De werkgroep heeft besloten deze hoofdvraag te beantwoorden middels twee notities. De eerste notitie richtte zich op het meest actuele issue: het kansspeldomein. De werkgroep stapte bij aanvang op de rijdende trein van de discussie over het fusiebedrijf Staatsloterij/Lotto, alsook de behandeling van het wetsvoorstel Kansspelen op Afstand (KOA). De werkgroep heeft in september 2016 een tussenrapportage opgeleverd met achtergronden en bevindingen ten aanzien van het kansspelmarkt-vraagstuk.

De voorliggende tweede notitie richt zich op het bredere domein van publieke financiering en regelgeving. De werkgroep heeft bij haar analyse van dit tweede domein de volgende deelvragen meegenomen:

- Welke huidige financieringsstromen naar de sport onderscheiden we op dit moment? Te onderscheiden naar: EU, Rijk, Provincie en Gemeente.
- Hoe verhoudt bovenstaande inventarisatie zich ten opzichte van een internationale vergelijking?
- Welke politieke problemen cq maatschappelijke uitdagingen zijn relevant vanuit het perspectief van de sport en het oplossend vermogen daarvan? (bijvoorbeeld sociale cohesie, integratie, gezond leven en Holland promotie vanuit economisch perspectief)?
- Welke fiscale faciliteiten zijn er die in meer of mindere mate voor de sport relevant zouden kunnen zijn?
- Hoe kunnen overheidsfinanciering en fiscale faciliteiten voor de sport gemaximaliseerd worden?
- Welke bijdrage is haalbaar?
- Welke vormen van publieke financiering zijn haalbaar c.q. wenselijk?
- Welke conclusies moeten worden getrokken uit bovenstaande inventarisatie ten opzichte van financiering via het kansspelbeleid?

De werkgroep heeft bij de beantwoording van deze vragen zoveel mogelijk concrete aanbevelingen geformuleerd, waarmee de werkorganisatie NOC*NSF en bonden meteen mee aan de slag kunnen.

Samenstelling commissie

De werkgroep Externe Financiering stond onder voorzitterschap van Jack de Vries (voorzitter Onderwatersportbond). De commissie bestond verder uit:

- Jan Dirk van der Zee (KNVB)
- Maurice Leeser (Watersportverbond)
- Ruud Kok (Atletiekunie, wegens bereiken bestuurstermijn in mei 2016 uit bestuur getreden)
- Gerard Dielessen (NOC*NSF)
- Pieter Verhoogt (Sport2B)

- Gerben van Hardeveld (NOC*NSF)
- Geert Slot (NOC*NSF)
- Henriette Kievit (NOC*NSF, projectleider)

Werkwijze

De werkgroep heeft zich bij haar zoektocht gericht op de basis sportinfrastructuur (verenigingen, bonden, NOC*NSF). Vanzelfsprekend heeft zij hierbij oog gehad voor de snel veranderende samenleving waarin sport zich bevindt en de impact die dit op sport en de basis sportinfrastructuur heeft. Tevens is afstemming gezocht met het Transitietraject Sport. Uit het Transitietraject Sport komen 'wapenfeiten' die voor de werkgroep relevant zijn, zoals Sportify, Open Sport University en Innovation playground. De werkgroep heeft ook naar financieringsmogelijkheden voor dit soort initiatieven gekeken. Hier kwam de werkgroep terecht op het gebied van publiek-private financiering, waarmee de scope van het onderzoek iets verbreed werd.

Om de hoofdvraag te beantwoorden heeft de werkgroep de kerntaken, de maatschappelijke en economische bijdrage en de huidige financiering van de basissportinfrastructuur in kaart gebracht. Om de rapportage compact te houden zijn deze opgenomen in bijlage 2 en 3. De werkgroep heeft daarbij geconstateerd dat de informatie die beschikbaar is over de financiering van de sport, grotendeels verouderd is. De werkgroep pleit er dan ook voor om de ontwikkeling van de financiering van de sport gestructureerd in kaart te gaan brengen, zodat er een goede basis voor beleidsontwikkeling is. Bij voorkeur wordt data met een interval van 2 jaar gepresenteerd.

Tegelijkertijd is de werkgroep van mening dat de bronnen/ rapporten die voorhanden zijn voldoende informatie geven om op hoofdlijnen een beeld te schetsen van de waarde en financiering van de sport. De rapporten bevatten gegevens op macro-niveau tot en met 2012. Het is niet waarschijnlijk dat deze stromen in een paar jaar substantieel wijzigen. Het betreft:

- De Nederlandse sporteconomie, de bijdrage van sport aan de Nederlandse economie in 2006-2012; CBS (2015)
- Gemeentelijke uitgaven aan sport 2010-2015; Mullier Instituut (2015)
- Rapportage Sport 2014; SCP (2014)
- De economische betekenis van sport in Nederland; Policy Research Corporation (2008)

Vervolgens heeft de werkgroep deskundigen en vrije denkers uit verschillende sectoren en van verschillende organisaties geïnterviewd, onder andere op het gebied van publieke financiering, innovatie, de maatschappelijke waarde van sport, fiscaliteiten en nieuwe financieringsinstrumenten. Het betreft onder andere (zie ook bijlage 1):

1. VWS (2x)
2. EY (2x)
3. Oranjefonds
4. Zorgverzekeraars Nederland
5. Maatschappelijke Alliantie
6. Maatschappelijk Financierien
7. Economische Zaken
8. Nederlands Investeringsagentschap (NIA)
9. Top Team Sport
10. Vertegenwoordigers Jongeriusoverleg
11. Mulier Instituut
12. Deskundigen van NOC*NSF

De werkgroep heeft uit de gesprekken goed inzicht gekregen in mogelijkheden om 'de financiële koek voor de sport als geheel te vergroten'. Daarnaast zijn aanvullende inzichten verkregen uit uitgebreid deskresearch.

Opbouw rapportage

De rapportage is langs de volgende lijnen opgebouwd:

1. Visie op publieke financiering van sport
2. Kansen voor sport
3. Randvoorwaarden: wet- en regelgeving
4. Update kansspeldossier
5. Conclusie en aanbevelingen

2. VISIE

In de volgende hoofdstukken wordt ingegaan op concrete kansen om de financiële basis voor de sportinfrastructuur te versterken, door in te zetten op uitbreiding van bestaande geldstromen, het aanboren van 'nieuwe' geldstromen, gebruik van nieuwe financieringsmethodieken en het wegnemen van wet- en regelgeving met een negatieve impact. Voor op deze individuele kansen in te gaan wil de werkgroep in dit hoofdstuk haar visie op toekomstige publieke financiering delen. Daarbij komen drie principiële vraagstukken aan de orde, die de sport bezig houden. In het bijzonder gaat het om de volgende vragen:

- Welke verantwoordelijkheid heeft de overheid ten aanzien van de basissportinfrastructuur?
- Moet de basis sportinfrastructuur afhankelijk blijven van kansspelgelden of moet de overheid dit overnemen?
- Is een sportwet wenselijk om de bijdrage van overheden aan de basisinfrastructuur te borgen?

In dit hoofdstuk licht de werkgroep haar visie kort toe. Voor verdere onderbouwing wordt naar bijlage 2 verwezen.

De waarde van sport voor NL en het karakter van sport rechtvaardigen een substantieel grotere investering van de overheid in de basissportinfrastructuur en crossovers tussen sport, onderwijs, welzijn, zorg en sociale cohesie. De overheid heeft met de sportsector een gedeelde verantwoordelijkheid om de basissportinfrastructuur te borgen en te versterken.

Nederland heeft een unieke sportinfrastructuur. Ruim 23.500 verenigingen, 1,2 miljoen vrijwilligers, 75 bonden en NOC*NSF zorgen ervoor dat wekelijks meer dan 5 miljoen mensen bij een vereniging sporten. Het besef dat sport een positieve bijdrage kan leveren bij de aanpak van maatschappelijke vraagstukken wordt inmiddels breed gedeeld. In bijlage 2 is wordt uitgebreid ingegaan op de maatschappelijke impact van sport op het gebied van gezondheid, onderwijs, cognitieve ontwikkeling en participatie.

De waarde van sport is ook groot voor de Nederlandse economie. De waarde van de Nederlandse productie van goederen en diensten die met sport te maken hebben bedroeg in 2012 11,5 miljard euro, oftewel 1,0 procent van het totale bruto binnenlands product (bbp). Deze productie kwam voor rekening van 130.000 werkzame personen. De toegevoegde waarde bedroeg 6 miljard euro. De omvang van de sporteconomie is daarmee vergelijkbaar met die van bijvoorbeeld de metaalproductenindustrie (1,1 procent). Zij is tweemaal zo groot als de farmaceutische industrie (0,5 procent) of de uitgeverijen (0,5 procent). Merk hierbij wel op dat de toegevoegde waarde van de sporteconomie door verschillende bedrijfstakken wordt gecreëerd.

De werkgroep is van mening dat de overheid een belangrijke verantwoordelijkheid heeft voor de realisatie van een sterke basis sportinfrastructuur. De sportsector en de overheid dragen beide de visie uit dat investeren in sport investeren in de toekomst is. Als iedereen in Nederland kan sporten en geniet van sport, draagt dat bij aan sterker, gezonder, socialer en slimmer Nederland. Het Kabinet geeft in de laatste beleidsbrief over sport dan ook aan dat 'sport voor het Kabinet meer is dan sportieve belangen'. Het Kabinet kijkt nadrukkelijk ook naar het economisch en maatschappelijk rendement van sport.

Verantwoordelijkheid voor de realisatie van een sterke basissportinfrastructuur vloeit ook voort uit het karakter van sport. Topsport, sportparticipatie en maatschappelijke inzet van sport kunnen slechts deels uit de markt gefinancierd worden. Daarbij kunnen topsport en sportparticipatie gezien worden als collectieve en verdienstelijke goederen. Tevens kent de sport externe effecten, positief en negatief, die niet in de prijs van sport verdisconteerd (kunnen) worden. Investerings in sport door overheden vloeien logisch voort uit dit 'marktfalen'.

De sport gerelateerde uitgaven van de overheid bedragen 3,5 miljard. Daarvan gaat ruim 1,7 miljard naar het onderwijs (lichamelijke opvoeding, maar ook sportopleidingen bij mbo's en hbo's) en 1,2 miljard komt voor rekening van gemeenten. Hiervan gaat zo'n 90 procent naar accommodatiebeleid, de rest naar posten als de ondersteuning van verenigingen, combinatiefunctionarissen en de inzet van politie en brandweer gerelateerd aan sportwedstrijden en evenementen. De sportbegroting van VWS bedraagt tussen de 125 - 135 miljoen en richt zich op het ondersteunen van topsportbeleid, sport- en bewegen in de buurt, kennisontwikkeling en evenementen. Provincies dragen een paar procent bij, met name voor tweedelijnssteunorganisaties.

Het vastleggen van de verantwoordelijkheid middels een Sportwet hoeft in de snel veranderende samenleving niet het meest effectief te zijn. De verwachting is dat de positieve impact van een Rijksbrede samenwerkingsagenda, bijvoorbeeld in de vorm van een Sportakkoord, groter is.

Er is momenteel geen wettelijk kader voor specifiek sportbeleid en subsidiering van sport. Met ingang van 1 januari 2007 is de Welzijnswet vervallen en 'opgevolgd' door de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). Deze wet heeft echter geen betrekking op het beleidsterrein sport. Ook is er geen aparte sportwet.

De werkgroep is van mening dat een Sportwet geen garantie is voor financiering door overheden van deze basis sportinfrastructuur. Het afschaffen van de instellingssubsidies voor landelijke sportorganisaties in 2003 – hetgeen het einde betekende van de financiële ondersteuning van sportbonden – vond plaats toen de Welzijnswet nog in werking was. Tevens zijn er in sectoren waar de overheid wel een wettelijk vastgelegde stelselverantwoordelijkheid heeft, zoals de cultuursector en de publieke omroep, waar forse bezuinigingen op de basisinfrastructuur doorgevoerd werden.

De werkgroep verwacht meer van een (Rijks)brede samenwerking met de overheid, bijvoorbeeld in de vorm van een Nationaal Sportakkoord. Zoals ook in de rapportage van de commissie Depla gesteld wordt, acteren de Rijksoverheid en de sport veelvuldig op dezelfde inhoudelijke thema's, zowel op het vlak van 'sport als doel' als 'sport als middel'. Het is noodzakelijk om op deze thema's de gezamenlijke koers en onderlinge taakverdeling af te spreken, inclusief financiering. Daarbij moet de focus breder zijn dan de directie sport binnen VWS, maar op alle departementen. In het volgende hoofdstuk wordt toegelicht op welke vlakken Rijksbrede samenwerking kansrijk is en tot extra financiering voor sport kan leiden.

De kansspelbijdrage is een eigen geldstroom van de sport die een waardevolle aanvulling is op de bijdrage van overheden. De kansspelbijdrage moet niet losgekoppeld worden van de sport. De sport moet de ontwikkelingen op het kansspeldomein nauwlettend volgen en, tot er meer duidelijkheid is, vasthouden aan een hybride model waarbij de TeamNL propositie en collectiviteit vooralsnog belangrijke uitgangspunten zijn, maar waar na overleg ook ruimte is om met andere kansspelaanbieders in zee te gaan. Aanvullend moet de sport de lobby voor een fair share voor sport uit online kansspelen intensiveren.

De kansspelmarkt is de afgelopen jaren sterk in beweging, door toenemende digitalisering, het voornemen van het Kabinet om online kansspelen te reguleren en de geplande wijziging van het loterijstelsel. Bonden en NOC*NSF hebben de afgelopen decennia 1,5 miljard aan kansspelbijdragen ontvangen. Daarmee is de kansspelbijdrage van groot belang geweest voor financiering van de basis sportinfrastructuur, op het niveau van sportbonden en NOC*NSF.

De onzekerheid over de ontwikkeling van de kansspelmarkt doet de vraag rijzen of de basisinfrastructuur afhankelijk moet blijven van kansspelinkomsten. Enkele vertegenwoordigers binnen de sport hebben ervoor gepleit om sport los te koppelen van kansspelen, waarbij de overheid sport moet compenseren voor het verliezen van deze financieringsstroom.

De werkgroep deelt deze mening niet, om de volgende redenen:

- Kansspelafdrachten zijn, hoewel fluctuerend, nog steeds een grote inkomstenbron voor bonden en NOC*NSF
- Het is ongeclausuleerd geld waarmee de sport de eigen ambities kan financieren
- De verwachting is dat het ook de komende jaren een belangrijke inkomstenbron zal blijven. Door de fusie tussen Lotto en Staatsloterij moet de afdracht weer op het niveau van 50 miljoen komen
- Privatisering van de NLO staat op de politieke agenda, maar wordt niet op korte termijn voorzien
- De overheid wil en kan geen langjarige garanties afgeven indien de afdracht van kansspelen via het Rijk gaat lopen
- Daarmee wordt de bijdrage aan sport een politieke keuze, die door elk kabinet herzien kan worden
- Zelfs een sportwet waarin stelselverantwoordelijkheid wordt vastgelegd borgt financiering niet.

De werkgroep pleit er daarom voor om de kansspelbijdrage een eigen geldstroom van de sport te laten zijn, naast bijdragen vanuit de overheid.

De sportsector evolueert naar een hybride model op het gebied van kansspelen. Een groot deel van de bonden en marketing (experts) zijn van mening dat collectief optreden de sport meer inkomsten zal brengen dan een model waarbij iedereen voor zichzelf gaat. Hierbij moet wel ruimte voor innovatie zijn. Ruim 25 bonden zijn door middel van een TeamNL overeenkomst op sponsorgebied verbonden met de NLO. Overige bonden hebben geen sponsorafspraken met de NLO, maar ontvangen wel afdracht van de NLO. Zij kunnen onder voorwaarden afspraken maken met andere kansspelaanbieders. De belangrijkste voorwaarde is dat de activiteiten met andere kansspelaanbieders de afdracht van de NLO aan sport niet schaadt.

Op het moment van schrijven van dit rapport is nog steeds onzeker of de Wet Kansspelen op Afstand in huidige vorm door de Eerste Kamer wordt aangenomen. De invoering van wetgeving om online kansspelen te reguleren heeft dusdanige vertraging opgelopen dat er een gerede kans is dat dit onderwerp van discussie wordt bij de formatie. Daarmee wordt de uitkomst onzeker. De ontwikkelingen rond deze wetgeving en eventuele wijziging van het loterijstelsel worden nauwlettend gevolgd.

Sport moet zich niet blindstaren op de huidige publieke geldstromen; bijdragen van overheden en kansspelgelden. Er zijn goede mogelijkheden om de financiering van basis-sportinfrastructuur te versterken door in te zetten op nieuwe geldstromen en nieuwe financieringsmethodieken. Dit vereist van de sport bereidheid om te innoveren en nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan. Kritische succesfactor hiervoor is het vrijmaken van kennis, middelen en capaciteit.

Op het gebied van publieke financiering moet niet alleen worden gekeken naar overheidsfinanciering en kansspelen. De financiering van de basisinfrastructuur kan verder versterkt worden door in te zetten op nieuwe geldstromen en nieuwe methoden van financieren. Er zijn goede mogelijkheden om financiering van de basisinfrastructuur te versterken met additionele geldstromen en nieuwe financieringsmethodieken, zoals:

- Geefgelden
- Europese subsidies
- Innovatiegelden
- Maatschappelijk financieren
- Social Impact Bonds/ Health Impact Bonds
- Investeringsfondsen

Deze geldstromen en financieringsmethodieken bieden ook kansen voor financiering van innovatieve concepten, zoals de 'wapenfeiten' van het Transitietraject Sport.

Bovengenoemde kansen leiden niet automatisch tot meer additionele middelen. Momenteel investeren bonden, verenigingen en NOC*NSF nauwelijks tot niets in deze mogelijkheden. Deels heeft dit te maken met een gebrek aan kennis, capaciteit en middelen. Hier moet de sport in investeren, waarbij het adagium geldt: de kost gaat voor de baat uit. In algemene zin is het volgende van belang:

- **Er moeten middelen komen waarmee opvolging gegeven kan worden aan de verschillende aanbevelingen. Voorgesteld wordt om een substantieel projectbudget (200k) binnen de rubriek 5.1 van het Bestedingsplan Sportagenda 2017 hiervoor vrij te maken.**
- **Belangenbehartiging moet versterkt worden, zowel op lokaal, nationaal als internationaal niveau. In het kader van de Transitie wordt momenteel uitgewerkt hoe dit vorm gegeven kan worden.**

In de volgende hoofdstukken wordt bovenstaande visie op onderdelen toegelicht, waarbij concrete aanbevelingen voor bonden en de werkorganisatie NOC*NSF worden gegeven.

3. KANS: EEN BREDE SAMENWERKINGSAGENDA TUSSEN OVERHEID EN SPORT, WAARMEE INVESTERINGEN IN DE BASISINFRASTRUCTUUR SPORT EN DE MAATSCHAPPELIJK EN ECONOMISCHE INZET VAN SPORT TOENEMEN

Het huidige Kabinet Rutte 2 heeft, ondanks de crisis, geen bezuinigingen op sport doorgevoerd en zelfs extra geïnvesteerd op het gebied van onder andere topsport en transitie. Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat het belang dat de politiek geeft aan sport niet parallel loopt met de grote waarde die sport heeft in de samenleving. Zoals de commissie Depla reeds stelde “De Rijksbrede investeringen in sport zijn maar zeer beperkt in relatie tot investeringen in andere sectoren van vergelijkbare betekenis. De kracht van sport is op veel meer beleidsterreinen van betekenis dan alleen rond de ‘S’ van het ministerie van VWS. Deze, de directie Sport, neemt budgettaire en qua beleidskracht een zeer bescheiden positie in. Het is in het belang van beide beleidspartners om dit te doorbreken en te verbreden”. Ook de werkgroep is deze mening toegedaan.

De formatie van een nieuw Kabinet biedt kansen om deze beperkte blik op sport te doorbreken. De tijdgeest lijkt hiervoor ook gunstig. De economie trekt weer aan, er ontstaat ruimte binnen de overheidsfinanciën en crossovers met sport staan steeds hoger op de agenda bij sport, lokale overheden en maatschappelijke organisaties op het gebied van zorg, onderwijs en welzijn. VWS zelf doet onderzoek naar de economische en maatschappelijke impact met sport, mede op verzoek van de Tweede Kamer.

Ook een deel van de politieke partijen lijkt meer in sport te willen investeren. Het CPB heeft de verkiezingsprogramma's doorgerekend. De VVD intensificeert 100 miljoen euro in onderwijs met als doel meer vakdocenten gymles en 48 miljoen in sport. De PvdA intensificeert taakstellend 100 miljoen euro in 2021 voor verschillende doeleinden op het gebied van zorg, welzijn en sport (zowel breedtesport als topsport). De SP verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs met 200 miljoen euro met als doel drie uur gymles gegeven door een vakdocent. Het CDA intensificeert per saldo 100 miljoen euro op het gebied van meer bewegen en sporten.

De werkgroep heeft in lijn met bovenstaande meegedacht over de inbreng van sport voor de verkiezingsprogramma's van politieke partijen en voor het Regeerakkoord. De kanteling van de inzet op sport vraagt echter meer dan alleen een goed verhaal tijdens de formatieperiode. Het vraagt om structurele en proactieve belangenbehartiging op hoog niveau. Zowel de inzet richting de formatie als de wenselijke versterking van belangenbehartiging worden hieronder kort toegelicht.

Inzet sport bij formatie 2017

Een gezamenlijke agenda voor een gelukkigere, gezondere en slimmere samenleving

Sport is plezier en sport is passie. Sport verbindt en verbreedert. Daarom willen we dat iedereen kan genieten van sport. Sportorganisaties staan voor financiële en organisatorische uitdagingen. We leggen daarom voor de komende jaren met sportorganisaties, overheden, maatschappelijke partners en bedrijfsleven in een nationaal Sportakkoord vast dat de sportinfrastructuur op peil blijft en sport toegankelijk en betaalbaar is voor iedereen. Sportplezier, gezondheid, duurzaamheid, talentontwikkeling en innovatie staan daarin centraal. Want een sterke sportsector kan bijdragen aan het vinden van oplossingen voor maatschappelijke problemen zoals obesitas, eenzaamheid en een toenemende tweedeling in de samenleving.

Ingrediënten voor een regeerakkoord

1. We versterken de sportinfrastructuur zodat iedereen kan sporten en genieten van (top)sport
2. We maken slimme verbindingen met zorg, welzijn, onderwijs en bedrijfsleven om het maatschappelijk rendement van sport te vergroten.
3. We zetten Nederland met sport internationaal op de kaart door te investeren in innovatie en sportevenementen.

De sport zet richting een nieuw Kabinet in op èn een sterkere basisinfrastructuur sport èn maatschappelijk en economisch rendement met sport. Want alleen een sterke, vitale sport is in staat om op duurzame basis haar kerntaak als sportaanbieder adequaat in te vullen en haar maatschappelijke rol te spelen.

De drie lijnen zijn uitgewerkt in een vernieuwend inhoudelijk programma. De volledige uitwerking is opgenomen in bijlage 5. Cruciaal bij dit programma is dat een deel van de inhoudelijke voorstellen wordt gedragen worden door brede coalities, met belangrijke stakeholders van buiten de sport:

- Gezonde leefstijl met sport en bewegen: NOC*NSF, LHV, GGD, KNGF
- CJP Sportkaart voor middelbare scholieren: CJP, Jeugdsportfonds, LKCA, Nationale Jeugdraad
- Integrale kindcentra met sport en cultuur: NOC*NSF, PO Raad, VSG, VNG, LKCA, Cruyff Foundation, Krajicek Foundation
- Sportieve buitenruimte: NOC*NSF, (buiten)sportbonden, Natuurmonumenten, Landschappen NL, VSG

Het Nationaal Sportakkoord vraagt om een extra investering van circa 300 mln. in sport en crossovers tussen sport, welzijn, zorg en onderwijs. Dit bedrag komt bovenop de huidige sportbegroting van VWS.

Inzet sport na de formatie

Verdere ontwikkeling van dit soort samenwerkingen/allianties is cruciaal. Daarbij is het van belang dat maatschappelijke baathebbers van het maatschappelijk rendement van sport, zoals zorgverzekeraars, geprikkeld worden en de mogelijkheid krijgen om te investeren in sport. Ook hier speelt het Rijk een rol, bijvoorbeeld in aanpassing van bekostiging uit de basisverzekering.

Versterking van belangenbehartiging is hierbij van groot belang. De functie van public affairs heeft binnen de sport de afgelopen jaren een stevige ontwikkeling doorgemaakt, maar kan door een gebrek aan capaciteit nog als te reactief bestempeld worden. Een meer proactieve aanpak met wellicht een vertegenwoordiging in Den Haag doet de kans op succes toenemen.

Dit geldt ook voor het lokale niveau. Op lokaal niveau doen zich problemen voor in de vorm van teruglopende gemeentebudgetten die de investeringen in sportaccommodaties en ondersteuning van de lokale sportverenigingen onder druk zetten. Dit heeft grote impact, omdat de financiering van de basis sportinfrastructuur vooral een lokale aangelegenheid is. Maar op lokaal niveau doen zich ook nieuwe kansen voor. In lijn met de decentralisaties zijn het ontschotten van gemeentelijke budgetten en de ontwikkeling richting integraal en wijkgericht beleid hoopgevende ontwikkelingen die kansen bieden om de gerichte inzet van sport op andere beleidsterreinen mogelijk te maken, inclusief de bijbehorende aanvullende financiering.

Om deze ontwikkeling op lokaal niveau optimaal te faciliteren is het zaak de lokale organisatie en inbedding van de sport verder te versterken. Zodat de lokale sport als professionele partij lokale allianties kan vormen om haar brede maatschappelijke rol optimaal in te vullen. De sport moet hier ook richting de gemeenteraadverkiezingen op in zetten. Daarbij is versterking van de lokale lobby belangrijk.

Aanbevelingen

1. Investeer proactief in de ontwikkeling van een brede samenwerkingsagenda tussen het Rijk en sport
2. Versterk en verbreed met dit doel belangenbehartiging
3. Maak de maatschappelijke impact van sport meetbaar, bijvoorbeeld door deze uit te drukken in de index Bruto Nationaal Sportgeluk, die als onderdeel van het Transitieproject Sport ontwikkeld wordt.

4. KANS: GIFTEN EN LEGATEN

Nederland kent een lange traditie van geven aan goede doelen. De totale omvang van giften wordt geraamd op 2,5 miljard (2015). Sinds de invoering van de Geefwet in 2012 kunnen sportorganisaties belastingvrij giften en nalatenschappen ontvangen. Tevens biedt de Geefwet giftenaftrek in de aangifte Inkomstenbelasting tot maximaal 52% bij een periodieke schenking van tenminste 5 jaar.

Uit de jaarlijkse metingen van het onderzoek Geven in Nederland door de Vrije Universiteit blijkt, dat de sportsector jaarlijks slechts 1 tot 2% ontvangt van de totale omvang van particuliere filantropie. In 2015 daalde dit aandeel zelfs. Andere sectoren genereren substantiële inkomsten via giften en nalatenschappen van particulieren.

Ondanks de aandacht die de campagne 'Sport, Daar geef Je Om' vanaf medio 2014 op het geven aan sport heeft gevestigd, blijkt dat met name de sportbonden en –verenigingen weinig activiteiten ontplooiën om hun achterban actief te benaderen voor een schenking of voor nalatenschappen. Waar veel verenigingen en sportbonden wel over een sponsorcommissie of sponsormanager beschikken, ontbreekt aandacht voor particuliere fondsenwerving. Ook commerciële bureaus hebben moeite om sportorganisaties te activeren. Een klein lichtpuntje vormt de gestegen omvang van opbrengsten door crowdfunding, met name door campagnes van aankomende topsporters die nog geen toelage ontvangen.

De werkgroep heeft met meerdere experts op het gebied van filantropie gesproken. Allen zijn het erover eens dat de sport op termijn, door middel van een gerichte, langjarige aanpak, significant meer inkomsten uit particuliere fondsenwerving kan realiseren.

Indien de sport er met een gerichte en meerjarige aanpak in slaagt om een aandeel van 5% in de jaarlijkse particuliere giften en nalatenschappen te verwerven, dan heeft dit een gekapitaliseerde waarde van tenminste € 100 tot € 150 miljoen per jaar (in 2015 realiseerde de sport ongeveer € 25 miljoen). Hiervan kunnen zowel verenigingen, bonden als NOC*NSF profiteren.

Experts benadrukken het volgende:

- Om 'geven aan sport' te bevorderen is een cultuuromslag nodig bij sportorganisaties. Gekoppeld aan de grote affiniteit die veel Nederlanders koesteren voor hun sport of vereniging, biedt dit op termijn substantiële mogelijkheden.
- Iedere situatie vraagt om een eigen aanpak en richt zich op specifieke (soms overlappende) doelgroepen.
- Sportorganisaties of sporters die de kansen willen benutten, dienen een duurzame relatie op te bouwen met de potentiële gevers, een concrete 'Case for Support' te ontwikkelen en transparant te zijn over de besteding van de middelen
- Het opbouwen van een duurzame relatie met (potentiele) major donors moet 'van onder op' vormgegeven worden. Dit is een langjarig traject.
- Het imago van de organisatie waaraan gegeven wordt moet onkreukbaar zijn. Dit doet de vraag rijzen of het verstandig is om fondsenwerving binnen NOC*NSF te beleggen of hiervoor een aparte entiteit op te richten (bijvoorbeeld een Nationaal Sportfonds).
- Bij voorkeur heeft de organisatie vermogen, want vermogen trekt vermogen aan.
- Behalve op (Major) donors kan ingezet worden op fondsen. Er zijn veel fondsen die een doelstelling hebben die in lijn is met de ambities van sportbonden en/of verenigingen. Ook zijn er

‘slapende’ fondsen waarvan het doel waarvoor ze opgericht zijn niet meer actueel is. Deze fondsen kunnen aan sport verbonden worden.

- Het van belang om in de goede netwerken te zitten.
- Fondsenwerving is een vak apart. Om succesvol te zijn is kennis, capaciteit en ervaring vereist.

De Maatschappelijke Alliantie heeft vanuit een intermediairsrol aangeboden contact te leggen tussen fondsen en sport, bijvoorbeeld door het beleggen van een inhoudelijke bijeenkomst.

Fundraisingadviesbureaus als Nassau en Charistar geven aan dat de grootste kansen liggen daar waar de emotionele binding het grootst is:

- De jonge sporter uit jouw omgeving of sport die naar de Olympische of Paralympische Spelen wil
- Het nationale team uit jouw favoriete sport dat naar de OS of PS wil
- De vereniging waar je kinderen actief zijn of waar je zelf ooit bent begonnen, wil een nieuw clubhuis of sportaccommodatie realiseren
- Je bent trots op TeamNL en wilt je bond of NOC*NSF in staat stellen een groot evenement naar Nederland te halen
- Jonge gehandicapten die hun grenzen willen verleggen via sport.

Het is van belang dat er serieus werk gemaakt wordt van onder andere de volgende onderdelen:

- Promoten campagnes individuele crowdfunding sporters onder sportfans
- Opzetten platform voor kennisdeling op het gebied van particuliere fondsenwerving in de sport
- Opleidings- en begeleidingstraject voor sportorganisaties die particuliere fondsenwerving willen opstarten of door ontwikkelen
- Centrale aanpak Major Donor Werving in de sport en opbouwen van een duurzame relatie met de 200 meest gefortuneerde Nederlanders met sportaffiniteit
- Het realiseren van een multiplier-regeling, waarbij gedurende 5 jaar een percentage van 125% van een periodieke schenking aan sport aftrekbaar is (zie ook hoofdstuk 8)

Momenteel is de kennis en capaciteit binnen niet NOC*NSF niet voorhanden om hiermee aan de slag te gaan. De werkgroep stelt daarom het volgende voor:

Aanbevelingen

1. Investeer in een kwartiermaker met kennis en ervaring op het gebied van fondsenwerving die het ‘Geven aan sport’ verder gaat ontwikkelen. Deze persoon moet voor de vereniging NOC*NSF een plan van aanpak maken hoe de komende jaren op fondsenwerving ingezet moet worden, met als uitgangspunt dat sport het aandeel dat zij ontvangt uit particuliere filantropie wil laten stijgen van 1% naar 5%
2. Maak middelen vrij voor uitvoering van dit plan
3. Organiseer samen met de Maatschappelijke Alliantie een ‘matching bijeenkomst’.

5. KANS: EUROPESE SUBSIDIEGELDEN

Sinds het verdrag van Lissabon kent sport binnen de Europese Unie een eigen titel. Hier is een werkprogramma en een subsidiekader uit voort gekomen; Erasmus Plus Sport. Dit programma heeft voor de periode 2014-2022 een totaal budget van 266 mln. In 2016 was beschikbaar:

- Collaborative partnerships: 19.6 miljoen (approx. 70 projects)
- Collaborative partnerships EWoS: 1.2 miljoen (approx. 8 projects)
- Small Collaborative partnerships: 3.4 miljoen (approx. 57 projects)
- Not-for-profit events: 1.5 miljoen (approx. 3 events)
- Not-for-profit events EWoS: 1.8 miljoen (approx. 12 events)

Diverse Nederlandse organisaties hebben de afgelopen jaren binnen dit kader subsidieaanvragen ingediend, met wisselend resultaat. Een analyse van het subsidiekader en de Nederlandse inzet op dit kader levert het volgende beeld op:

- Nederland presteert niet slecht in verhouding met andere landen
- Het beschikbare budget is in verhouding tot het aantal aanvragen beperkt, waardoor de succeskans beperkt is
- Het doen van een aanvraag kost relatief veel tijd, met name ook omdat partners in andere landen gevonden moeten worden.

De werkgroep is dan ook van mening dat overige subsidieprogramma's, die niet specifiek gericht zijn op sport, maar waar sport wel als middel een rol kan spelen bij het realiseren van andere beleidsdoelen (bijvoorbeeld gezondheid), interessanter kunnen zijn. Het EOC EU Office in Brussel noemt de volgende programma's die mogelijkheden bieden:

- Erasmus+ Youth: totaal budget 1,5 mrd
- Erasmus+ Education & Training: totaal budget
- Rural Development Fund: totaal budget 95 mrd
- Health Programme: totaal budget 450 mln
- Horizon 2020: totaal budget 80 mrd
- Rights, Equalities & citizenship: 440 mln
- Life (environment & climate action): 3,5 mrd

Daarnaast zijn de Europese structuur fondsen interessant (ERDF, ESF, Cohesion Fund, EMFF, EAFRD):

- Totaal budget is 352 miljard EUR (32,5% van het totale EU budget). Programma's hebben wel een regionale benadering, voor de meer ontwikkelde regio's is 54 miljard EU beschikbaar.
- Focus is op groei en innovatie (Europe 2020 goals)

Experts benadrukken dat Europese subsidieaanvragen tijdrovende trajecten zijn, waarvoor kennis en ervaring noodzakelijk zijn om succesvol te zijn. Er zijn diverse gespecialiseerde bureaus die de sport op dit terrein kunnen helpen. Ook het Nederlands Investerings Agentschap (NIA) kan helpen. Hier wordt in hoofdstuk 8 op ingegaan.

Aanbevelingen

1. Investeer in een strategisch partnership met een bureau gespecialiseerd in Europese subsidies.
2. Creëer 1 aanspreekpunt binnen NOC*NSF voor bonden.

6. KANS: MAATSCHAPPELIJK FINANCIEREN

Gemeenten zijn niet altijd kapitaalkrchtig genoeg om in alle gevallen te kunnen beantwoorden aan de verzoeken van verenigingen om mee te investeren in sportaccommodaties. Daarbij is er een groeiende behoefte aan kwalitatief hoogwaardige multifunctionele accommodaties, ten gunste van grotere sportparticipatie en sociale binding via het Open Sportclub concept.

Sportverenigingen gaan daarom steeds vaker op zoek naar alternatieve vormen van financiering. De werkgroep is van mening dat de methode maatschappelijk financieren interessante mogelijkheden biedt. De Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) en Maatschappelijk Financierien® zijn reeds actief op dit gebied.

De methode maatschappelijk financieren kan voor investeringen in de breedtesport een impuls bewerkstelligen van circa € 100 miljoen (2017). Er zijn uiteenlopende voorbereidingen getroffen om dit kapitaal aan te trekken in de loop van 2017. Interessant daarbij is dat het financieringsmodel specifiek is aangepast en toegankelijk gemaakt voor relatief kleine investeringen. De Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) kan aanvragen die verlopen via de methode maatschappelijk financieren toetsen op haalbaarheid.

De methode maatschappelijk financieren¹ is ontstaan aan het begin van de 19de eeuw. De overheid was destijds niet kapitaalkrchtig genoeg om welvaart te creëren, terwijl de landen om ons heen op grote economische voorsprong kwamen. Deze financieringsmethode bood uitkomst om gewenste maatschappelijke initiatieven te realiseren, zoals onderwijsvoorzieningen, infrastructuur, zorg en sociale woningbouw.

Het principe is dat de overheid privaat kapitaal uitlokt om gewenste maatschappelijke voorzieningen te financieren tegen gunstige voorwaarden. Via de methode maatschappelijk financieren verandert de functie van de gemeente van investeerder (subsidiënt) naar een faciliterende gemeente. In die functie wordt geen kapitaal van een gemeente verlangd, maar een juridische positie in de rechtsbetrekkingen. In de rechtsbetrekking tegenover een vereniging of een stichting heeft de gemeente het sterkste recht (alleenrecht) op de sportvoorziening. In de rechtsbetrekking tegenover kredietverleners verstrekt de gemeente een hoge financiële zekerheid. Die zekerheid is minimaal gelijk, maar meestal veel meer waard, dan het wettelijke verhaalsrecht.

Daardoor wordt de positie en de rol van kredietverleners gereduceerd tot kandidaten die in concurrentie een renteaanbod indienen onder één van de vormen van zekerheden van een gemeente. Dat leidt tot prijsverlaging van rentetarieven ten gunste van de exploitatie van een sportvoorziening. Daaruit volgt een ander oorspronkelijk principe van de financieringsmethode; namelijk 'voordelen boven de kosten komen ten gunste komen van de voorziening'. De financieringsmethode voorziet in een anti speculatie beding, zodat (sport)voorzieningen bewust on-verhandelbare voorzieningen worden, waarop alleen de gemeente claimrechten heeft.

¹ Maatschappelijke Financierien® heeft meegewerkt aan het onderzoek van de Raad voor de financiële verhoudingen. Het betreft het onderzoek "Tussen betalen en bepalen" (november 2014 ISBN 978-94-91739-00-2). In dat onderzoek is de methode maatschappelijk financieren casuïstiek beschreven.

Een aantal knelpunten belemmert momenteel een optimaal gebruik van het instrument maatschappelijk financieren om te komen tot het aanbod van voldoende, betaalbare en kwalitatief goede sportaccommodaties. Er worden minder financieringen gerealiseerd dan mogelijk, het duurt langer en is vaak duurder dan nodig. Experts noemen met name de volgende knelpunten:

- Niet alle gemeenten, verenigingen en stichtingen zijn bekend met de wettelijke mogelijkheden en voorgeschreven procesgang van de methode maatschappelijk financieren. Niet alleen de vormvereisten en wetgeving leveren stagnatie op, ook de productie van documenten en de redactie van politieke voordrachten vormen blokkades.
- Sportaanbieders/verenigingen zijn niet bekend met procedures van kredietverleners en het formuleren van (wettelijke) zekerheden.
- Gemeenten zijn niet altijd bekend met de juridische opties en vormen van zekerheden en de werkingssfeer daarvan, of benutten de keuzes daarin niet volledig of te beperkt ten gunste van sportverenigingen.
- Gemeenten zijn beperkt in het verstrekken van garanties door vereisten rond het aanhouden van een weerstandsvermogen.
- Kandidaat kredietverleners hebben geen voorkeur om relatief kleine leningen te verstrekken aan partijen (verenigingen) in de sportsector.

Bovenstaande knelpunten kunnen weggenomen worden door:

- Gemeenten, verenigingen en stichtingen te informeren over de wettelijke mogelijkheden en voorgeschreven procesgang van methode maatschappelijk financieren
- De Informatie en bemiddelingsfunctie te beleggen bij intermediair met expertise en ervaring op het gebied van maatschappelijk financieren
- SWS een beoordelende rol te laten spelen, in lijn met de huidige activiteiten van het fonds
- De risico's voor gemeenten te reduceren door de vorming van een onderling accommodatie-garantiefonds en/of het benutten van wetgeving op het gebied van kredietverlening en risicodekking door financiële instellingen.

Aanbevelingen

1. Onderzoek de mogelijkheden om een strategisch samenwerkingsverband op te zetten tussen NOC*NSF, SWS, VSG/VNG en een intermediair met expertise op het gebied van maatschappelijk financieren
2. Beleg de verdere uitrol van dit instrument bij de intermediair. Denk aan een centraal loket voor verenigingen en gemeenten dat adviseert over financieringsaanvragen en deze zo nodig kan begeleiden
3. Stel cofinanciering beschikbaar voor opschaling van de uitrol van deze methode

7. KANS: SPORT IMPACT BONDS

Recent is er veel aandacht voor Social Impact Bonds (SIB's) en Health Impact Bonds (HIB's). Daarbij wordt de vraag gesteld of deze methode van financieren ook voor de sport interessant kan zijn. De werkgroep is van mening dat de methode kansen biedt, maar benadrukt dat de ontwikkeling van SIB's en HIB's zich nog in de pioniersfase bevindt. Op korte termijn zal het geen grote financieringsstroom richting de sport genereren. Op de middellange termijn liggen er toch kansen als de sport zich open op durft te stellen. Open Sportverenigingen kunnen hier mogelijk een rol in gaan spelen als deskundige uitvoerder.

De werking van SIB's en HIB's is als volgt:

- Een private investeerder financiert een initiatief met vernieuwende aanpak, met meetbare impact, tegen een vooraf bepaald rendement.
- Als het initiatief leidt tot de verwachte impact levert dit besparingen op voor bijvoorbeeld overheden en zorgverzekeraars
- Deze overheden of zorgverzekeraars committeren zich voor de start van een initiatief om de positieve effecten van innovatieve interventies deels ten goede te laten komen aan de investeerders en actoren met deze vernieuwende aanpak
- De investering kan hierdoor uit de gerealiseerde kostenbesparingen worden terugbetaald, inclusief het afgesproken rendement.

Op deze manier creëert een Impact Bond de mogelijkheid om met privaat kapitaal in zorg en welzijn te investeren en innovatie duurzaam te bekostigen. Voorwaarde is dat de aanpak schaalbaar is en op basis van onderzoekdata controleerbaar op resultaat. Investering geschiedt op basis van een doorgerekende businesscase. Uitbetaling door de budgethouder vindt achteraf plaats op basis van bewezen resultaat (outputfinanciering). De investeerder financiert voor en loopt het risico.

Sport heeft veel maatschappelijke waarde in zich. Deze wordt nu ook al ingezet voor maatschappelijke doelen zoals gezond gewicht, integratie van gehandicapten, vitalisering van ouderen, integratie van allochtonen en jongeren behoeden die dreigen af te glijden richting criminaliteit. Programma's als Jongeren Op Gezond Gewicht, Alleen Jij Bepaalt Wie Je Bent, Valpreventie Ouderen, etc. kunnen mogelijk worden uitgewerkt in de vorm van een SIB of HIB. De sport lijkt geen geschikte partij om als risicodragend investeerder op te treden, maar kan wel als actor optreden. Dus in de rol van deskundige, uitvoerende partij. Dit kan inkomsten opleveren uit de investeringsbegroting van een SIB of HIB en tevens de relevantie van sport voor onze maatschappij onderstrepen. Indirect zal het meer Nederlanders op een positieve wijze in aanraking brengen met sport.

Rabobank is een van de banken die een rol spelen in het faciliteren van SIB's en HIB's, onder andere door investeerders aan te trekken, maar met name door kennis te delen, haar netwerk in te zetten en het doorrekenen van businessplannen. Financiering geschiedt meestal vanuit investeerders, zakelijk en privaat, maar soms ook door middel van crowdfunding.

De praktijk blijkt volgens Rabobank overigens weerbarstiger dan de theorie. Nog niet veel initiatieven hebben daadwerkelijk het levenslicht mogen zien. Budgethouders zijn aarzelend, investeerders twijfelen, de data voor de onderbouwing van de businesscase ontbreken of de schaalbaarheid blijkt lastig.

Aanbeveling

1. Ga samen met partners in sport, maar ook met ministeries, op zoek naar cases waar sport 'als middel' kan worden ingezet, om dit vervolgens gezamenlijk om te zetten in de vorm van een SIB of HIB. Over de wijze waarop de sport hierop zou kunnen kapitaliseren, is een nadere verkenning noodzakelijk.

8. KANS: INNOVATIEGELDEN EN INVESTERINGSFONDS SPORT

De huidige, 'traditionele' financiering van sport biedt onvoldoende mogelijkheden voor financiering van innovatie concepten en start-ups, die vaak (snel) risico kapitaal nodig hebben. Terwijl juist deze initiatieven bijdragen aan de broodnodige ontwikkeling van de sport en verbinding van de basissportinfrastructuur met nieuw sportaanbod, zodat iedereen in Nederland kan (blijven) sporten, de maatschappelijke impact van sport vergroot wordt en we op topsportgebied internationaal op hoog niveau kunnen blijven presteren. In dit kader is binnen het Transitietraject Sport bijvoorbeeld de ambitie geformuleerd om Sportify, de Open Sport University en Sport Innovation Playgrounds te ontwikkelen.

De werkgroep heeft onderzocht hoe innovatie in de sport gefinancierd kan worden. Daarbij is gekeken naar zowel innovatiesubsidies als kredietfaciliteiten. Het programma 'Sportinnovator' is specifiek in het leven geroepen om innovatie in de sport te stimuleren en te faciliteren. Daarnaast lijken bestaande innovatieregelingen interessant. Tenslotte kan het oprichten van een Sport Investeringsfonds kansen bieden. Onderstaand wordt dit kort toegelicht.

Sportinnovator

In opdracht van Minister Schippers van VWS heeft het Topteam Sport de [Kennis- en innovatieagenda sport 2015-2020](#) opgesteld. In de agenda is de ambitie geformuleerd om het rendement van kennis en innovatie in de sport te vergroten: voor de sport maar ook voor de wetenschap, economie en maatschappij. Om dit te realiseren is het programma Sportinnovator opgezet waarin samenhangende programmalijnen worden uitgevoerd. Het doel van dit programma is het opzetten van een Sportinnovator-ecosysteem, waarbij nieuwe samenwerkingen worden gestimuleerd tussen sport, wetenschap, bedrijfsleven en overheid. Samenwerking staat binnen dit ecosysteem centraal om op die manier rendabele innovaties in de sport te ontwikkelen. Een speciaal ontwikkeld dataplatform (Sport Data Valley) is de digitale snelweg waar mee deze samenwerkingen kunnen worden verstrekt, nieuwe samenwerkingen worden aangegaan en onderling data kan worden gedeeld.

Binnen dit ecosysteem nemen centra, projecten, ideeën en data een prominente plek in. Sportinnovator-centra zijn ontmoetings- en broedplaatsen waar onderzoekers, ondernemers, overheden en sportorganisaties structureel samenwerken aan innovaties die: bijdragen aan de topsport, sportparticipatie en/of een actieve leefstijl; bijdragen aan de kennisbasis voor sport; zorgen voor economische rendement of maatschappelijke waarde opleveren. In een Sportinnovator-project wordt een technologische en/of sociale innovatie ontwikkeld en op de markt gebracht. Bij een Sportinnovator-idee gaat het om een concept voor een innovatief product of innovatieve dienst op het gebied van (top)sport en bewegen. Het Topteam Sport zet in op vernieuwende ideeën in de sport, waarbij wordt gekeken naar ideeën die behalve impact in de sport ook (potentieel) economische en maatschappelijke waarde hebben. Binnen het sportinnovator programma is beperkte en tijdelijke financiële ondersteuning voor innovaties beschikbaar, via prijsvragen en subsidies. Via de site Sportinnovator.nl is tevens informatie beschikbaar over andere subsidiemogelijkheden.

De ambitie en de aanpak van het Topteam Sport zijn inspirerend en waardevol. In de eerste 2 jaren is er een programma neergezet dat de volgende prioriteiten kent:

- Een strategisch en digitaal platform designen en neerzetten dat in kan spelen op de mogelijkheden van data en technology
- Daadwerkelijk inzetten op innovatie als een gamechanger
- Een zeer sterke link met de wetenschap realiseren
- Eerste calls waarderen en een basis hebben van circa 25 innovatie plays.

Toch heeft het programma Sportinnovator nog onvoldoende impact, om een aantal redenen:

- Het programma heeft onvoldoende massa en rendement, door een tekort aan middelen en capaciteit.
- Het lukt nog onvoldoende om subsidies binnen te halen en het bedrijfsleven te binden. Doel is om een katalysator te zijn voor het ontsluiten van meerdere financieringsbronnen.
- Geen van de huidige centra is op dit moment een innovatie hub.
- Het innovatielevel bij bonden lijkt beperkt. Er is een bijeenkomst voor bonden georganiseerd, met als doel bonden een eigen innovatie agenda te laten ontwikkelen. De opkomst was zeer beperkt.

Voor het derde jaar heeft het Topteam de volgende prioriteiten:

- Betere aansluiting bij het bedrijfsleven – op basis van een goede propositie op basis van data en technology
- Meer exposure in de markt creëren – voortbouwend op de basis staat
- Een belangrijke rol spelen om de vele sport organisaties in Nederland beter samen te brengen en een Nationaal Sportplan te hebben. Sportinnovator heeft hier een belangrijke rol als infrastructuur- data entity.

Om het ecosysteem/ de infrastructuur genoeg massa te kunnen geven en schaalbaar te maken, is minimaal 1 mln. extra nodig. Deze extra impuls moet geormerkt ingezet worden voor het ontwikkelen en realiseren van die innovaties in de sport die een groot maatschappelijk en economisch rendement opleveren. Er liggen kansen door beter aan te sluiten bij de thema's/ontwikkelingen die binnen het bedrijfsleven en de overheid momenteel leidend zijn op het gebied van innovatie, zoals:

- NL Next Level (VNO*NCW) (o.a. Bruisende Binnensteden en Innovaties die het verschil maken),
- (herijking van) het topsectorenbeleid (verschuiving naar een meer thematische en regionale aanpak)
- Derde Mainport (ontwikkeling van digitale infrastructuur in NL, inclusief diensten die hier gebruik van maken)
- De Wetenschapsagenda
- Horizon 2020

Sport moet bij het volgende Kabinet inzetten op de benodigde extra impuls voor het programma Sportinnovator, met als wenkend perspectief 2028.

Bestaande innovatieregelingen

Er zijn regelingen die voor sport interessant zijn en die niet via Sportinnovator lopen. De werkgroep heeft gesprekken gevoerd met het Nederlands Investerings Agentschap (NIA) en de directie Ondernemingen van het ministerie van Economische Zaken. Het NIA helpt lokale en regionale

overheden, publiek-private samenwerkingen en ondernemingen bij toegang tot financiering, in het bijzonder in de risicovolle fases als de markt alleen het nog niet oppakt. NIA beschikt over financiële experts met kennis van nationale en Europese financiële regelingen en programma's en kennis van complexe financiële structurering. Aangevuld met deskundigen op het vlak van projectontwikkeling, helpt NIA bij de vertaling van - maatschappelijke – investeringsambities in concrete, financierbare investeringsprojecten. NIA beschikt over een breed nationaal en Europees netwerk van strategische partners.

Volgens NIA zijn voor de sport onder andere interessant:

- Innovatiekrediet EZ (via RVO): Met het Innovatiekrediet financiert het ministerie van Economische Zaken de ontwikkeling van nieuwe producten, processen of diensten met een sterke businesscase. Het krediet is risicodragend: het moet terugbetaald worden. Alleen als het project mislukt, kan kwijtschelding aangevraagd worden. De financiering van het Innovatiekrediet komt vanuit het Innovatiefonds MKB+. Een fonds met een revolverend karakter voor de financiering van risicovolle innovatie. Ondernemers kunnen een bijdrage van 45% van de investeringskosten krijgen.
- Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI, via NIA): Het EFSI is een nieuw leningsinstrument voor risicodragende financiering van de Europese Investeringsbank (EIB) met als doel om door middel van gerichte investeringen de structurele economische groei in de EU bevorderen. EFSI gelden worden in Nederland ingezet voor de financiering van grote maatschappelijke uitdagingen, o.a. op het gebied van zorg en energie/ duurzaamheid.
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen: Deze hebben tot doel de regionale economische structuur te versterken. Hiervoor hebben de ontwikkelingsmaatschappijen van hun aandeelhouders (EZ en provincies) onder andere de taak meegekregen om ontwikkeling en innovatie te bevorderen. Gezamenlijk hadden de verschillende ROM's in Nederland in 2014 630 miljoen euro beschikbaar.

De regelingen bieden mogelijkheden op het gebied van data(management), verduurzaming van accommodaties, en crossovers tussen sport, zorg en welzijn. Het NIA heeft aangeboden de mogelijkheden voor de sport aan de hand van concrete projecten/ initiatieven tijdens een bijeenkomst met bonden en andere geïnteresseerde organisaties verder toe te lichten.

Investeringsfonds sport

Een optie waar ook over gesproken wordt (o.a. in het Transitietraject Sport) is het oprichten van een eigen investeringsfonds voor de sport. Een investeringsfonds is een speciaal opgezette pot waar diverse investeerders en beleggers (particuliere beleggers, pensioenfondsen, verzekeringsmaatschappijen) geld in kunnen stoppen, dat geïnvesteerd wordt in bedrijven. Door in te stappen bij een investeringsfonds hoopt de investeerder een behoorlijk rendement op zijn investering te behalen. Dit rendement is niet afhankelijk van een investering in een bedrijf, maar van het fonds als geheel.

Er zijn tientallen (groepen van) organisaties voor wie het mogelijk aantrekkelijk is om op enigerlei wijze te participeren in of te investeren in sport. Deze organisaties zijn divers van aard en ook hun investerings-motieven en de daarmee samenhangende financieringsvormen lopen sterk uiteen. Investeringsmotieven variëren van vooral sociaal maatschappelijk rendement (Social return on investment, SROI) naar rendement in euro's (Return on Investment, ROI).

Er zijn veel investeringsfondsen die zich puur op financieel rendement richten. In toenemende mate komen er echter ook fondsen die een combinatie van SROI en ROI nastreven. Een mooi voorbeeld van een onafhankelijk fonds is het Social Impact Ventures fonds.

Social Impact Ventures

Het Social Impact Ventures fonds richt zich op 'sociale ondernemingen' die een maatschappelijk probleem willen oplossen. Uitgangspunt is wel dat initiatieven commercieel rendabel moeten zijn. De maatschappelijke doelstelling wordt volledig in de investering geïntegreerd. Het fonds heeft een vermogen van 40 mln. euro, ingelegd door losse investeerders zoals beleggers en vermogende families, het European Investment Funds en Nederlandse institutionele beleggers, zoals ASN bank en verzekeraar ASR. het Social Impact Ventures fonds is het grootste social impact fonds in Nederland. Het springt in na de start up fase als een bedrijf met een goed sociaal en duurzaam idee groter wil groeien. De start-up fase, vaak gefinancierd met eigen geld of geld van familie en vrienden, is dan voorbij. Het product of dienst heeft potentie, maar banken steken er geen geld in om dat het zich nog moet bewijzen. Bedrijven die geld uit het fonds krijgen, kunnen rekenen op intensieve begeleiding. Een voorbeeld is Taxi Electric, een firma die schone taxi's in Amsterdam laat rijden.

Daarnaast zijn er fondsen waar overheden in mee-investeren, met als doel privaat kapitaal aan te trekken. Als het geld van een investering terugkomt wordt het asymmetrisch uitbetaald, investeerders krijgen meer rendement. De overheid kan de internal rate of return van een initiatief omhoog brengen door als overheid mee te investeren met venture capital.

Het initiatief van dergelijke fondsen komt van verschillende kanten:

- Vermogende families
- Informal investors en business angels
- Samenwerking van aantal midcap ondernemingen (bijvoorbeeld innovation mainport fund, zit o.a. KLM in, investeerder kan launching customer zijn)

Soms komt het initiatief van de overheid. Een goed voorbeeld is het FastTrack eHealth initiatief:

FastTrack eHealth initiatief

Het FastTrack eHealth initiatief richt zich op het stimuleren van e-health. VWS trekt hier tussen 2016 en 2020 20 miljoen euro uit. Met het geld kunnen MKB-ondernemers worden ondersteund en begeleid bij de opschaling van goede e-health initiatieven. Doel is veelbelovende innovaties sneller bij de patiënt te brengen en een plek te geven in de gezondheidszorg. Het initiatief gaat uit van publiek private samenwerking. Naast de bijdrage van de Rijksoverheid worden ook afspraken gemaakt met private partijen zoals banken, pensioenfondsen, investeerders en zorgverzekeraars. Het ministerie van VWS stelt in 2017 6 mln beschikbaar aan investeringsfondsen via de SEED Capital-regeling. Zij mogen het geld samen met publiek kapitaal investeren, waardoor er in totaal 12 miljoen euro aan 'durfkapitaal' ontstaat dat geïnvesteerd kan worden in de opschaling van impactvolle eHealth-toepassingen. Ondernemers kunnen een bijdrage via RVO aanvragen.

Een Nationaal Sport Akkoord kan misschien kansen bieden om een substantieel investeringsfonds voor sport op te zetten. Het Techniekpact heeft geresulteerd in een Regionaal Investeringsfonds voor het MBO. Het Techniekpact heeft als doel de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt in de technieksector te verbeteren en daarmee het tekort aan technisch personeel terugdringen. In het Techniekpact staan concrete afspraken tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid.

Regionaal Investeringsfonds MBO

Om te zorgen voor aantrekkelijk en eigentijds mbo-onderwijs dat ruimte biedt aan regionale verschillen en een veranderde arbeidsmarkt is het voor mbo-instellingen nodig om nauw samen te werken met innovatieve bedrijven. Daarom is in het Techniekpact afgesproken dat er een Regionaal Investeringsfonds voor het mbo komt. Met dit 'Regionaal investeringsfonds mbo' stelt het Ministerie van OCW tussen 2014 tot en met 2017, in totaal 100 miljoen euro subsidie beschikbaar voor duurzame publiek-private samenwerking in het beroepsonderwijs. De subsidiebijdrage dient aangevuld te worden met een financiële bijdrage (2/3 cofinanciering) vanuit de regio (bedrijfsleven en regionale overheid).

Een investeringsfonds voor sport kan een boost geven aan innovatie binnen de sport en crossovers tussen sport en andere sectoren. Er zijn verschillende mogelijkheden om een dergelijk fonds op te zetten en dit te vullen. Rekening moet worden gehouden met de mogelijkheden dat het programma Sportinnovator kan bieden. De werkgroep is van mening dat mogelijkheden verder onderzocht dienen te worden, door bijvoorbeeld een gespecialiseerd bureau. Mogelijkerwijs zijn tevens verbanden te leggen met geldstromen of financieringsmethodieken die in de voorgaande hoofdstukken besproken zijn, zoals Social Impact Bonds.

Aanbevelingen

1. Zet bij VWS in op extra middelen voor het programma Sportinnovator, met als wenkend perspectief 2028
2. Organiseer samen met NIA, het ministerie van Economische Zaken en VWS een inhoudelijke sessie over bestaande innovatieregelingen
3. Laat de kansrijkheid en de mogelijkheden van een Investeringsfonds voor sport verder onderzoeken door een gespecialiseerd adviesbureau.

9. VOORWAARDE: ONDERSTEUNENDE WET- EN REGELGEVING

Niet alleen (additionele) geldstromen en vernieuwende financieringsmethodes zijn van belang voor versterking van de financiering van de basisinfrastructuur sport, ook goede wet- en regelgeving is van belang. De werkgroep heeft onderzocht welke wet- en regelgeving effect kan hebben op de financiering van de basisinfrastructuur sport (zowel positief als negatief) en de positie die sport ten aanzien van de wet- en regelgeving in moet nemen. In deze paragraaf worden de belangrijkste dossiers en de inzet van sport op een rij gezet. De werkorganisatie NOC*NSF monitort de ontwikkelingen rondom deze dossiers al nauwgezet en is vaste gesprekspartner voor ministeries en overige stakeholders. Per dossier geeft de werkgroep aanbevelingen voor de werkorganisatie mee.

Verruiming Sportbesluit

Volgens het ministerie van financiën noodzaakt een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie het ministerie tot aanpassing van de btw-sportvrijstelling in de Nederlandse wetgeving. Gemeenten en sportstichtingen hebben in de huidige wetgeving de mogelijkheid tot recht op aftrek van voorbelasting van btw voor de kosten die toerekenbaar zijn aan de terbeschikkingstelling van sportaccommodaties aan sportverenigingen. Dit recht op aftrek vervalt als de Nederlandse wetgeving conform de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie in lijn wordt gebracht met de Europese BTW-richtlijn. Het ministerie heeft berekend dat de nadelige gevolgen van een wijziging structureel €210 miljoen zijn. Financiën, VWS en BZK onderzoeken de mogelijkheden voor compensatie waarbij de (toegankelijkheid van de) sport bij de uiteindelijk hierover te nemen beslissingen nadrukkelijk wordt meegewogen. De kans is groot dat dit onderwerp in de komende kabinetsformatie aan de orde komt.

Aanbevelingen

1. Zet in op (geoormerkte) compensatie voor organisaties die door de verruiming van het Sportbesluit getroffen worden, met name verenigingen en sportaccommodaties.
2. Onderzoek of er vanuit de compensatiemiddelen een bijdrage mogelijk is aan een Investeringsfonds voor Sport.

Wet Markt en Overheid

De Wet Markt en Overheid is op 1 juli 2012 in werking getreden en heeft als doel om zo gelijk mogelijke concurrentieverhoudingen tussen overheden en het bedrijfsleven te creëren wanneer overheden goederen of diensten op een markt aanbieden (economische activiteiten verrichten). Daartoe legt de wet gedragsregels op aan overheden en publiekrechtelijke zelfstandige bestuursorganen. De wet kent vier gedragsregels:

1. Bij het verrichten van economische activiteiten moeten overheden de integrale kosten van deze activiteiten aan de afnemers doorberekenen.
2. Overheden mogen hun overheidsbedrijf niet bevoordelen boven ondernemingen waarmee dat overheidsbedrijf in concurrentie treedt.
3. Gegevens die overheden verkrijgen bij de uitvoering van publieke taken mogen ze alleen gebruiken voor economische activiteiten indien de gegevens ook aan derden beschikbaar kunnen worden gesteld.
4. Indien overheden economische activiteiten verrichten en ten aanzien van deze economische activiteiten ook een publiekrechtelijke bevoegdheid uitoefenen, mogen personen niet betrokken zijn bij beide activiteiten.

Gemeenten mogen gebruik maken van de algemeen belanguitzondering in de wet. Gemeenten hoeven dan de gedragsregels uit de Wet Markt en Overheid niet toe te passen. Veel gemeenten gebruiken de uitzondering voor de exploitatie van sportaccommodaties omdat zij dit zien als een publieke taak. Gemeenten berekenen namelijk niet de kostprijs voor de accommodatie door aan de verenigingen. Als ze dat zouden doen gaan de huren van de accommodaties fors omhoog. Omdat gemeenten marktpartijen slechts in zeer beperkte mate betrokken bij het vaststellen van een algemeen belangbesluit en bezwaar en beroep niet altijd open staan wil het ministerie van EZ het algemeen belang besluit aanscherpen. Het ministerie komt daar in het voorjaar met voorstellen voor.

De VVD en D66 hebben een initiatiefnota ingediend die pleit voor het schrappen van het algemeen belang besluit (een verbodsstelsel). Ze geven aan dit om te willen zetten in een wet en hebben aangegeven de sport er niet mee te willen benadelen. Of de wet er gaat komen is op dit moment onduidelijk.

Met het aanscherpen van de uitzondering blijft, in tegenstelling tot bij een verbodsstelsel, het huidige stelsel in tact. Overheden houden de mogelijkheid om bij het uitvoeren van hun publieke taak een economische activiteit beneden de kostprijs te verrichten (door het verlenen van een 'impliciete subsidie') door na een zorgvuldige afweging de algemeen belanguitzondering in te kunnen invoeren.

Aanbeveling

1. Aanscherping van het algemeen belang besluit lijkt haalbaar, handhaaf de inzet hierop.

Herziening btw stelsel

Sport is in principe vrijgesteld van btw. Het bieden van gelegenheid tot sportbeoefening en toegang tot wedstrijden vallen onder het lage btw-tarief. Door een aantal politieke partijen is een wijziging van het belastingstelsel geopperd. Volgens een rapport van Financiën worden de met het verlaagde btw-tarief beoogde doelen (inkomsondersteuning en werkgelegenheid arbeidsintensieve diensten) niet aantoonbaar bereikt. Harmonisering van de btw-tarieven is economisch doelmatig en complexiteit verlagend, maar heeft mogelijk forse effecten voor bepaalde sectoren of mensen, afhankelijk van hun consumptiepatroon. In de doorrekening wordt alleen een uitzondering voor de levensmiddelensector voorzien.

Sport is een van de sectoren waar een harmonisering van het tarief of afschaffing van het lage btw-tarief een groot effect heeft. NOC*NSF heeft samen met EY de gevolgen in kaart gebracht. Er zijn weinig cijfers voorhanden. Grofweg heeft een wijziging de volgende financiële gevolgen.

Gevolgen voor sportverenigingen:

Voor sportverenigingen betekent de btw verhoging dat de vergoeding die zij voor het gebruik van sportvelden, sporthallen en zwembaden betalen, omhoog zal gaan (gelegenheid tot sportbeoefening). In totaal schatten we nu in dat de verenigingen hiervoor per jaar 200 miljoen meer kwijt zullen zijn. Veel sportverenigingen staat het water nu al aan de lippen als gevolg van achterblijvende sponsorinkomsten, minder bestedingen van de leden en door prijsverhoging voor hun accommodaties. Een btw verhoging van 15 % heeft dan ook grote gevolgen voor de clubs.

Gevolgen voor wedstrijdkaartjes:

De jaarlijkse besteding aan kaartjes (toegang tot wedstrijden) bedraagt ongeveer 1 miljard. Daar zal dan zo'n 100 miljoen extra aan btw over betaald moeten worden.

Gevolgen voor Fitness- schaats- en zwembranche:

De vergoedingen voor fitness, schaatsen en voor recreatief zwemmen buiten de verenigingen om, zijn nu belast met 6 % btw. Als dat naar 21 % gaat dan zullen de bedrijven in deze branches zeker zo'n 100 miljoen extra aan btw moeten afgedragen.

Aanbeveling

Zet in op handhaving van het verlaagde btw tarief voor sport (6%). Hierbij geldt, evenals bij voeding, dat sport in het belang is van een gezonde leefstijl. Het moet voor iedereen toegankelijk zijn. Tevens is het van belang voor verbinding in de samenleving.

ANBI wetgeving

De giftenaftrek is een fiscale regeling die giften door particulieren en bedrijven aan goede doelen fiscaal aantrekkelijker maakt. Onlangs heeft het ministerie van Financiën de giftenaftrek geëvalueerd. Er zijn volgens het rapport mogelijkheden om de giftenaftrek te verbeteren. Deze liggen vooral op het gebied van inhoudelijke aanpassingen, uitvoering en communicatie. Over het algemeen zijn de betrokkenen positief over de giftenaftrek ten opzichte van een alternatief instrumentarium. Grofweg zijn er drie alternatieven voor de giftenaftrek:

- Vervanging van de giftenaftrek door directe subsidie. De directe subsidie is waarschijnlijk doelmatiger dan de giftenaftrek, maar het heeft grote nadelen omdat het (1) de band tussen instellingen en gevers erodeert, (2) de blik van instellingen op de overheid gericht zal worden en (3) de allocatie van publieke schenkingen politiseert.
- Vervanging van de giftenaftrek door matching, waarbij de overheid giften aanvult met een bijdrage van de overheid. Matching is mogelijk doelmatiger dan de giftenaftrek, maar heeft zich nog niet in de praktijk bewezen.
- Afschaffing van de giftenaftrek. Afschaffing van de giftenaftrek is niet doeltreffend aangezien de giften zullen dalen.

Sportorganisaties (NOC*NSF uitgezonderd) hebben een SBBI Status, Sociaal Belang Behartigende Instellingen. Verschil met ANBI's is dat SBBI's niet worden geregistreerd en dat eenmalige giften aan een SBBI niet aftrekbaar zijn in de inkomstenbelasting. Als een donateur een periodieke gift aan een SBBI geeft is het wel mogelijk de gift af te trekken. De sport kent nog een speciale regeling, de Steunstichting SBBI. Een steunstichting SBBI is een stichting die speciaal is opgericht om geld in te zamelen ter ondersteuning van een jubileum van een SBBI op het gebied van sport en muziek. Een stichting kan maximaal in 1 kalenderjaar aangemerkt worden als een steunstichting SBBI. Voor donateurs van steunstichtingen SBBI geldt een giftenaftrek. Eenmalige giften aan een steunstichting SBBI zijn aftrekbaar voor de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting. Hierdoor worden giften aan steunstichtingen SBBI gestimuleerd. De regeling wordt zelden gebruikt omdat verenigingen hiervoor een aparte stichting moeten oprichten. De vanaf 2012 begrote € 7,5 miljoen per jaar, is niet of nauwelijks aangesproken.

Aanbevelingen:

1. Zet in op/ volg de kansrijkheid van een giftenaftrek in de inkomstenbelasting voor giften met een specifiek doel, bijvoorbeeld investeringen in accommodaties voor de sportsector. Deze oplossingen zien vooral toe op de situaties waarin het gaat om private financiering. Door de eenmalige of periodieke gift te labelen voor de sport kan bijv. de suikeroom of een lid van een vereniging de gift in aftrek brengen. Er was in het verleden in de Schenkbelasting ook een mogelijkheid voor giftenaftrek indien het ging om giften voor de aanbouw van gebouw.
2. Zet in op/ volg de kansrijkheid van een multiplier giftenaftrek voor de sport. In de cultuursector kennen we een multiplier op basis waarvan de gever voor de inkomstenbelasting meer in aftrek mag brengen dan de verleende gift. Er zou ook een dergelijke multiplier voor de sport kunnen worden ingevoerd.

10. KANSSPELEN: EEN UPDATE

In de (tussen)rapportage over de ontwikkeling van de kansspelmarkt die de werkgroep in september 2016 aan bonden gepresenteerd heeft, heeft de werkgroep in afwachting van de invoering van de Wet Kansspelen op Afstand (KOA) voorlopige conclusies getrokken ten aanzien van het maximaliseren van inkomsten uit kansspelen. Inmiddels zijn we een half jaar verder, maar is de wet KOA nog steeds niet aangenomen. De werkgroep constateert dan ook dat de gekozen positionering op het kansspeldossier nog steeds relevant is. Onderstaand wordt een korte update gegeven over ontwikkelingen op het dossier en wordt nogmaals kort op de positionering van sport ingegaan. Tevens wordt een aanbeveling gegeven hoe verder in te zetten op het dit dossier.

A. Voortgang invoering KOA

KOA is in juli door de Tweede Kamer aangenomen, maar moet nog in de Eerste Kamer worden behandeld. De Eerste Kamer heeft (veel) schriftelijke vragen ingediend, deze zijn onlangs door de staatssecretaris van Justitie beantwoord. Met betrekking tot de 'lagere regelgeving' wordt een consultatie uitgezet, als ook een lichte voorhangprocedure in de Tweede Kamer. De verwachting is dat deze in maart/april en Q2 plaatsvinden. Een en ander moet er toe leiden dat de wet uiterlijk 1 januari 2018 door beide Kamers is aangenomen. In dat geval kan de Kansspelautoriteit begin 2018 starten met de vergunningverlening en kunnen de eerste vergunde aanbieders medio 2018 de markt betreden. Door de vertraging bij de behandeling van KOA is er nu echter een gerede kans dat de regulering van online kansspelen onderwerp van discussie wordt bij de formatie. Dit kan leiden tot aanpassing van de conceptwetgeving.

Voor de sport blijven de volgende punten belangrijk:

- Invulling lagere wetgeving; wat wel/ niet toe te staan bij (gokken op) NL competities. Dit wordt opgesteld in samenspraak met de sport
- Uitsluiting mogelijkheid tot individuele sportsponsoring: Justitie lijkt voornemens vast te houden aan het niet uitsluiten van individuele sportsponsoring.
- Afdracht aan sport uit online kansspelopbrengsten door bestemming van een deel van extra belastinginkomsten (door tarief van 29%) voor sport.

NOC*NSF wordt door Justitie betrokken bij de uitwerking van bovenstaande punten.

B. Herziening loterijstelsel

Reeds jarenlang wordt een herinrichting van de loterijmarkt in het vooruitzicht gesteld. Het Regeerakkoord van het kabinet Rutte-II geeft aan dat "gokken geen overheidstaak is" en dat de loterijvergunningen transparant gegund moeten worden (waaronder de staatsloterij). Op 11 juli 2014² gaf het kabinet aan de regulering van kansspelen op afstand eerst te willen laten plaatsvinden en de onderhandse verlening aan de bestaande loterijvergunninghouders tot 1 januari 2017 te willen continueren, zodat er geen twee majeure vernieuwingen gelijktijdig zouden lopen. De verwachting was dat deze volgorde gehandhaafd zou worden, ondanks de vertraging van de KOA.

Een uitspraak in een rechtszaak tussen Lottovate en de Kansspelautoriteit, waarbij de rechter bepaalde dat er op basis van het huidige beleid onvoldoende gronden zijn om Lottovate een vergunning te weigeren, heeft De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie doen besluiten de fasering in modernisering van het kansspelbeleid los te laten (eerst online, daarna loterijstelsel) en

² Kamerstukken II 2013/14, 24 557, nr. 134.

op korte termijn te komen met nieuwe beleidsregels voor vergunningverlening aan goede doelen loterijen. Ten behoeve van de voorbereiding voor de komende kabinetsperiode worden momenteel verschillende beleidsopties getoetst op de financiële consequenties voor de staat en goede doelen. NOC*NSF volgt dit onderzoek als lid van het Goede Doelen Platform. De verdere herziening van het loterijstelsel wordt onderwerp bij de formatie van het nieuwe Kabinet.

C. Positionering sport

In de tussenrapportage heeft de werkgroep geconstateerd dat:

- De afdracht uit de Lotto sinds 1960 een stabiele inkomstenbron is voor de sport, waarbij de verwachting is dat dit dankzij de fusie tussen de Lotto en Staatsloterij de komende jaren ook zo zal blijven;
- De fusieorganisatie naast de afdracht extra middelen kan opleveren voor bonden door een vergoeding voor marketingrechten uit het marketingbudget;
- Er na het open gaan van de online kansspelmarkt geen gouden bergen opdoemen voor de Nederlandse sport;
- Er vanuit zittende en nieuwe online kansspelaanbieders waarschijnlijk enige interesse zal bestaan voor marketingrechten van enkele aansprekende sportorganisaties;
- Het daarbij zeer waarschijnlijk zal gaan om bedragen van maximaal enkele miljoenen per jaar voor de meest aantrekkelijke partijen;
- Aantrekkelijke partijen zijn dan bijvoorbeeld prof-voetbalclubs en mogelijk ook organisatoren van sportevenementen met wie NOC*NSF geen juridische binding heeft;
- Deze interesse zeer waarschijnlijk tijdelijk zal zijn en gebaseerd op het veroveren van initieel marktaandeel en het verkrijgen van databases³;
- De nieuw te vormen online kansspelmarkt voor commercieel minder interessante en minder ter zake deskundige sportbonden de eerste jaren forse onzekerheid met zich meebrengt⁴;
- De regulering van online kansspelen kansen brengt voor een aantal (kleinere) bonden waarvan de sport in het buitenland grote populariteit geniet of deze gelinkt is aan commerciële evenementen.

Vanuit dit oordeel achtte de werkgroep de ontwikkeling van een hybride scenario, waarbij een deel van de bonden zich committeert aan de fusieorganisatie en een deel op de vrije markt afspraken kan maken met andere aanbieders, het meest lucratief voor de sport. Dit werd versterkt door de ontwikkeling van de TeamNL marketing propositie, waarmee aanvullende kansspelinkomsten voor sport gegenereerd worden en geconcurrereerd kan worden met betaald voetbalorganisaties en andere partijen. Daarbij kunnen kleinere, voor aanbieders minder interessante bonden, door de krachten te bundelen een deel van de inkomsten genereren die zij bij individuele verkoop van marketingrechten niet zouden kunnen genereren.

Aanvullend adviseerde de werkgroep met klem om de gezamenlijke politieke lobby vanuit de sport voor continuering en verhoging van de kansspelinkomsten voor sport voort te zetten. Belangrijk is daarbij het invullen van een 'fair share' voor sport, zodat vanuit online kansspelen ook een bijdrage wordt geleverd aan het behouden en versterken van onze attractieve en betrouwbare sportcultuur.

³ Door in te zetten op veeljarige contracten en het niet vervreemden van databases lijkt een verlenging van de rechteninkomsten mogelijk.

⁴ Deze onzekerheid heeft zowel te maken met onduidelijkheid over het invoeringstraject en de uiteindelijke inhoud van de KOA als met de onbekende dynamiek tijdens de eerste jaren van de nieuw te vormen Nederlandse online kansspelmarkt. Niet elke sportbond is in dezelfde mate in staat zich hierop voor te bereiden.

Tijdens de bespreking van de tussenrapportage van de werkgroep met bonden werd duidelijk dat bonden het van belang vinden om onderlinge solidariteit en solidariteit met de NLO in stand te houden.

Inmiddels hebben 25 bonden een TeamNL overeenkomst afgesloten en zich daarmee aan de NLO gecommitteerd. Zij ontvangen een TeamNL sponsorbijdrage en afdracht van de NLO. Overige bonden ontvangen een afdracht van de NLO. Zij kunnen onder voorwaarden afspraken met andere aanbieders maken. De belangrijkste voorwaarde is dat afspraken met andere aanbieders de afdracht van de NLO aan sport niet mag schaden.

Aanbevelingen

1. Handhaaf de bestaande afspraken over samenwerking met de NLO in het Bestedingsplan Sportagenda tot de wet KOA aangenomen is.
2. Monitor de ontwikkelingen rondom de KOA en de herziening van het loterijstelsel nauwgezet.
3. Blijf inzetten op een fair share voor sport uit online kansspelen

11. CONCLUSIES EN ALGEMENE AANBEVELINGEN

De wereld van sport verandert. Organisaties in en om de sport veranderen en de historisch gegroeide financiering staat zwaar onder druk. Sport zal in de snel veranderende samenleving een belangrijke rol blijven spelen. Maar de wijze waarop sport gefinancierd wordt moet veranderen. Sport is voor de financiering van de basis infrastructuur te afhankelijk van een paar grote geldstromen.

Op het gebied van publieke financiering zijn er kansen om de koek voor sport te vergroten. Maar de sport heeft hier de afgelopen jaren veel te weinig geïnvesteerd en zit op een aantal belangrijke terreinen dan ook niet of te beperkt aan tafel. Van de Rijksoverheid mag een grotere bijdrage verwacht worden. Zowel om ervoor te zorgen dat de infrastructuur voor 'sport als doel' op orde blijft, als om maatschappelijke en economische impact met sport te realiseren. Dit maakt het voor de sport weer makkelijker om bedrijfsleven en ander maatschappelijk organisaties aan zich te binden. Er zijn geldstromen die momenteel door de sport onvoldoende benut worden. Ook bieden nieuwe financieringsmethodieken de mogelijkheid om geldstromen uit de kapitaalmarkt te verleggen naar sport, tegen goedkopere voorwaarden.

De werkgroep is van mening dat snel werk gemaakt moet worden van de volgende aanbevelingen, die elders in de rapportage toegelicht worden:

1. Overheidsgelden

- a. Investeer proactief in de ontwikkeling van een brede samenwerkingsagenda tussen het Rijk en sport.
- b. Maak de maatschappelijke impact van sport meetbaar.

2. Giften en legaten

- a. Investeer in een kwartiermaker met kennis en ervaring op het gebied van fondsenwerving die het 'Geven aan sport' verder gaat ontwikkelen. Deze persoon moet voor de vereniging NOC*NSF een plan van aanpak maken hoe de komende jaren op fondsenwerving ingezet moet worden, met als uitgangspunt dat sport het aandeel dat zij ontvangt uit particuliere filantropie wil laten stijgen van 1% naar 5%
- b. Organiseer samen met de Maatschappelijke Alliantie een 'matching bijeenkomst' om fondsen en goede initiatieven uit de sport met elkaar te verbinden.

3. (Europese) subsidies

- a. Investeer in een strategische partnership met een bureau dat is gespecialiseerd in Europese subsidies.
- b. Creëer op het gebied van subsidies 1 aanspreekpunt binnen NOC*NSF voor bonden.

4. Maatschappelijk financieren

- a. Onderzoek voor de uitrol en ontwikkeling van de methode Maatschappelijk Financieren de mogelijkheden om een strategische samenwerkingsverband op te zetten tussen NOC*NSF, SWS, VSG/VNG en een intermediair met expertise op het gebied van Maatschappelijk Financieren.
- b. Beleg de uitrol van dit instrument bij de intermediair. Denk aan een centraal loket voor verenigingen en gemeenten dat adviseert over financieringsaanvragen en deze zo nodig kan begeleiden.
- c. Stel cofinanciering beschikbaar voor opschaling van de uitrol van deze methode.

5. Social Impact Bonds

- a. Ga samen met partners in sport, maar ook met ministeries, op zoek naar cases waar sport 'als middel' kan worden ingezet, om dit vervolgens gezamenlijk om te zetten in de vorm van een Social Impact Bond of Health Impact Bond. Over de wijze waarop de sport hierop zou kunnen kapitaliseren, is een nadere verkenning noodzakelijk.

6. Innovatiegelden

- a. Zet bij VWS in op extra middelen voor het programma Sportinnovator, met als wenkend perspectief 2028.
- b. Organiseer samen met het Nederlands Investerings Agentschap, het ministerie van Economische Zaken en VWS een inhoudelijke sessie over bestaande innovatieregelingen.
- c. Laat de kansrijkheid en de mogelijkheden van een 'eigen/onafhankelijk' investeringsfonds voor sport verder onderzoeken door een gespecialiseerd adviesbureau.

7. Ondersteunende wet- en regelgeving

- a. Zet in op (geoordeelde) compensatie voor organisaties die door een verruiming van het Sportbesluit getroffen worden, met name verenigingen en sportaccommodaties. Onderzoek of er vanuit eventuele compensatiemiddelen een bijdrage mogelijk is aan een Investeringsfonds voor Sport.
- b. Aanscherping van het algemeen belang besluit binnen de Wet Markt en Overheid lijkt haalbaar, handhaaf de inzet hierop.
- c. Zet in op handhaving van het verlaagde btw tarief voor sport (6%). Hierbij geldt, evenals bij voeding, dat sport in het belang is van een gezonde leefstijl. Het moet voor iedereen toegankelijk zijn. Tevens is het van belang voor verbinding in de samenleving.
- d. Streef naar fiscale voordelen bij geven aan sport
- e. Zet in op/ volg de kansrijkheid van een giftenaftrek in de inkomstenbelasting voor giften met een specifiek doel, bijvoorbeeld investeringen in accommodaties voor de sportsector.
- f. Zet in op/ volg de kansrijkheid van een multiplier giftenaftrek voor de sport.

8. Kansspelgelden

- a. Handhaaf de bestaande afspraken over samenwerking met de NLO in het Bestedingsplan Sportagenda tot de wet KOA aangenomen is.
- b. Monitor de ontwikkelingen rondom de KOA en de herziening van het loterijstelsel nauwgezet.
- c. Blijf inzetten op een fair share voor sport uit online kansspelen.

Het benoemen van bovengenoemde kansen leidt niet automatisch tot meer additionele middelen. Hier moet de sport in investeren, waarbij de kost voor de baat uit gaat. In dit kader is het volgende van belang:

- Financiering van de sport is binnen de Sportagenda 2017+ reeds benoemd als belangrijk thema, waarbij verwezen wordt naar de uitkomsten van de commissie Externe Financiering. Voorgesteld wordt om de aanbevelingen van de commissie expliciet onderdeel te maken van de Sportagenda 2017+. Hiermee wordt het strategisch belang benadrukt en uitvoering geborgd (via directie en bestuur).
- Voor de opvolging en uitvoering van de aanbevelingen is inzet van kennis, capaciteit en middelen nodig, die momenteel binnen de werkorganisatie NOC*NSF niet voorhanden zijn. Voorgesteld wordt om hier de komende jaren binnen het Bestedingsplan Sportagenda geld voor vrij te maken. Voor 2017 wordt voorgesteld om binnen rubriek 5.1 een projectbudget van 200k vrij te maken.

- Voor de opvolging en uitvoering van de aanbevelingen is ook versterking van belangenbehartiging noodzakelijk, zowel op lokaal, nationaal als internationaal niveau. In het kader van de Transitie wordt momenteel uitgewerkt hoe dit vorm gegeven kan worden.

Wij zijn ervan overtuigd dat inzet op bovengenoemde kansen en de blik naar buiten een domino effect heeft. Er zullen zich steeds weer nieuwe kansen voordoen waar de sport nu nog geen zicht op heeft.

Geen tijd (meer) te verliezen dus, maar aan de slag!

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. GEÏNTERVIEWDE ORGANISATIES/ PERSONEN (VOOR TWEEDE RAPPORTAGE)

Ministerie van Economische Zaken	Dhr. Norbert ten Hove
EY	Dhr. Marnix van Rij Dhr. Ruud Prinsen Dhr. Wiebe Brink Mevr. S. de Wijkerslooth de Weerdesteij Lhoëst
Jongeriusoverleg	Mevr. Jose Manshanden Mevr. Anouk op 't Veld Mevr. Monique Peltenburg
Maatschappelijke Alliantie	Dhr. Steven van Eijck Dhr. Guus Kramer
Maatschappelijk financieren	
Ministerie van WS	Dhr. Bart Zijlstra (directeur) Dhr. Henk Meijer
Mulier Instituut	Dhr. Jan-Willem van der Roest Mevr. Corry Floor
Nederlands Investerings Agentschap	Dhr. Jan Dexel
NOC*NSF	Dhr. Erik Lenselink Mevr. Martien Louwers
Oranjefonds	Dhr. Ronald van der Giessen
Onafhankelijke experts	Mevr. Margot Vliegenthart
PO Raad	Mevr. Rinda den Besten
Topteam Sport	Dhr. Harry van Dorenmalen Dhr. Maurits Hendriks Mevr. Carlijn Buis
Zorgverzekeraars Nederland	Dhr. André Rouvoet Mevr. Petra van Holst

BIJLAGE 2. DE BASISINFRASTRUCTUUR SPORT: KERNTAKEN, ONTWIKKELING EN MAATSCHAPPELIJKE BIJDRAGE

Om een antwoord te kunnen geven op de vraag hoe publieke financiering voor de basisinfrastructuur vergroot kan worden heeft de werkgroep in kaart gebracht hoe de basisinfrastructuur in Nederland eruit ziet, wat haar taken zijn, hoe transitie binnen de sport wordt vormgegeven en welke maatschappelijke bijdrage de sport kan leveren.

Afbakening basisinfrastructuur sport

Nederland heeft een unieke basisinfrastructuur sport. Ruim 23.500 verenigingen zorgen samen met 1,2 miljoen vrijwilligers, 75 bonden en NOC*NSF er wekelijks voor dat ruim 5 miljoen mensen in georganiseerd verband sporten. De talloze andere sportaanbieders, zoals fitness- en sportscholen met vaak een particulier/commercieel karakter, worden niet direct tot de basisinfrastructuur sport gerekend. In totaal sporten 9 mln. Nederlanders wekelijks al dan niet in georganiseerd verband.

Kerntaken basisinfrastructuur sport (Sport als doel)

In de Sportagenda 2017+ hebben sportbonden en NOC*NSF de ambitie uitgewerkt om iedereen te laten sporten en genieten van sport en structureel bij de beste 10 landen van de wereld te horen. De kerntaken die hierbij door de basisinfrastructuur sport worden uitgevoerd hebben over het algemeen betrekking op het collectief organiseren (sportaanbod en competitie), belangenbehartiging, dienstverlening, intern afspraken maken om bijvoorbeeld de hygiëne van de branche/vereniging te bewaken, extern afspraken maken (marketing, sponsoring) en overhead. Dit zijn taken die voortkomen uit de intrinsieke waarde van sport, namelijk het organiseren van sport. Sport is hierbij het doel. Bij de bonden zijn deze taken sport specifiek en landelijk/internationaal. Bij de verenigingen zijn deze taken sport specifiek en lokaal. De kerntaken worden door organisaties vaak ingedeeld in de beleidsvelden topsport, sportparticipatie en overige taken. Bij NOC*NSF ligt de nadruk op alle sporten en nationaal/internationaal. Tevens is het verdelen van middelen (Bestedingsplan Sportagenda) een belangrijke kerntaak van NOC*NSF. (Berenschot)

Mullier hanteert de volgende indeling voor de kerntaken op lokaal niveau/ van verenigingen:

- 1) het introduceren in en het leren van sport;
- 2) het organiseren van de sport (incl. competitie);
- 3) het faciliteren of accommoderen van de sport (zowel voor sportbeoefening zelf als voor verenigingsleven) (Mullier).

Transitie in de sport

De wereld van sport verandert, organisaties in en om de sport veranderen en de historisch gegroeide financiering staat zwaar onder druk. Deze veranderingen zijn van grote invloed op de manier waarop de consument sport beoefent en beleeft. De sportdeelname stijgt, echter de manier waarop wordt gesport vertoont steeds meer diversiteit en flexibiliteit. Met de huidige sportinfrastructuur op het fundament van bonden en verenigingen worden niet langer alle vragen van vandaag en van morgen beantwoord. De georganiseerde sport zal zich fundamenteel moeten aanpassen aan de veranderende marktomstandigheden.

Met dit doel is NOC*NSF het traject Transitie in de sport gestart. Uitgangspunt is dat NOC*NSF en sportbonden zoveel mogelijk mensen actief en duurzaam aan het sporten willen krijgen, ongeacht of dat in georganiseerd verenigingsverband gebeurt, in een ander (individueel) verband, met partnerships met andere aanbieders of hoe dan ook. Het moet voor iedereen in Nederland mogelijk

zijn om op zijn of haar manier te kunnen sporten waar en wanneer dan ook. De sporter die zich steeds meer op nieuwe en eigen manieren gaat verenigen staat hierin centraal. In het traject Transitie in de sport is bepaald dat NOC*NSF en bonden het volgende doel nastreven:

Niet het instituut sport (bond of vereniging) staat centraal maar het individu dat wil sporten. We streven naar een op eigen benen staande sportinfrastructuur, waarbij vanuit de kracht en betekenis van de sport in de huidige samenleving, een duurzame financiering wordt gerealiseerd en een netwerk van flexibele (open) sportorganisaties die samen optrekken voor het optimaal bedienen van Nederlandse burgers.

Om dit te realiseren wordt onder andere ingezet op een aantal ‘wapenfeiten’:

1. Shared services
 - Het Sport Shared Service Center
2. Toegang tot jouw sport
 - Sportify
3. Kennis en ontwikkeling
 - Open Sport University
4. De kwaliteit, zichtbaarheid en inzet van de beste sporters en coaches van Nederland
 - TeamNL
5. Innovatiekracht
 - Sport Innovation Playground.
6. De lobby voor NLsport.

Maatschappelijke bijdrage basisinfrastructuur sport (Sport als middel)

Naast het belang van bovenstaande kerntaken wordt het besef dat sport ook een positieve bijdrage kan leveren bij de aanpak van maatschappelijke vraagstukken inmiddels breed gedeeld. Sport en bewegen kan op veel terreinen een bijdrage leveren aan maatschappelijke uitdagingen. We geven een beknopt overzicht van de belangrijkste relaties tussen sport en andere beleidsdomeinen.

Sport en gezondheid

Gezondheidsbevordering is het meest aansprekende effect van sport en bewegen.

Het is ook de relatie waarnaar het meeste onderzoek is gedaan. Voor een aantal ‘ernstige’ aandoeningen staat min of meer vast dat zij een sterke samenhang hebben met lichamelijke inactiviteit. Dit geldt bijvoorbeeld voor coronaire hartziekte en diabetes (overtuigend wetenschappelijk bewijs), maar ook voor osteoporose, artrose, beroertes en depressie (sterke wetenschappelijke aanwijzingen). Met de behandeling van deze aandoeningen is jaarlijks ruim 3 miljard euro gemoeid. Deze kosten zullen tot 2025 naar verwachting met zo’n 30-40% toenemen.

Het gezondheidseffect van sport en bewegen doet zich ook gelden in het bedrijfsleven. Onderzoekt wijst uit dat werknemers met voldoende lichamelijke activiteit over een periode van 4 jaar ca 25 dagen minder verzuimen (absentisme) dan inactieve werknemers. Daarnaast zijn fitte medewerkers productiever dan inactieve medewerkers (presentisme)⁵.

Sport en levensverwachting

De verwachte levensduur van een norm-actieve 20-jarige is 3,5 jaar langer dan die van een inactieve 20-jarige⁶. Dit geldt ook – maar uiteraard in mindere mate - voor een semi-actieve Nederlander.

⁵ NOC*NSF, MKBA Olympisch Plan 2028, 2008

⁶ NOC*NSF, MKBA Olympisch Plan 2028, 2008

Wanneer de sportparticipatie toeneemt zal het aandeel semi-actieve en norm-actieve Nederlanders toenemen. Hierdoor worden extra levensjaren gewonnen. Het gaat daarbij deels om gezonde en deels om ongezonde extra levensjaren. De economische waarde van een gezond levensjaar wordt geschat op 60.000 – 80.000 euro.

Sport en cognitieve ontwikkeling (leervaardigheden)

Hoewel de bewijsvoering rond deze relatie minder uitgebreid en stevig is dan bij die van sport en gezondheid, zijn er steeds meer onderzoeken die op deelgebieden de positieve effecten van sport en bewegen op leervaardigheden onderschrijven. Zo bleek uit onderzoek van het UMCG, RUG en VU dat kinderen die de op school fysiek actieve rekenen- en taallessen hebben gevolgd na twee jaar significant meer vooruit zijn gaan op rekenen en spelling dan de kinderen in de controlegroep⁷.

Daarnaast is er licht bewijs dat een attractief school gerelateerd aanbod van sport en bewegen een rol speelt in het verminderen van schoolverzuim en schooluitval, door het positieve effect op houding van leerlingen (in het voortgezet onderwijs) ten aanzien van de school, motivatie voor school, mate van willen investeren in school en betrokkenheid bij school.

Sport en participatie

Sport kan een belangrijke rol spelen bij het versterken van sociale cohesie in de (lokale) samenleving. Sport brengt mensen van verschillende achtergronden bijeen, zowel in gezamenlijke sportactiviteiten als in gezamenlijk supporterschap op tribunes of langs de lijnen. Het belang van deze verbindende rol wordt geïllustreerd door het enorme bedrag dat jaarlijks is gemoeid met maatregelen die in enige mate gericht zijn op het bevorderen van sociale cohesie: 42 mrd euro⁸. De sport lijkt in staat een deel van de beoogde effecten op alternatieve wijzen te realiseren.

De ervaring leert dat sport en sportieve activiteiten een enthousiasmerende rol kunnen spelen bij diverse maatregelen gericht op re-integratie en resocialisatie. Zo heeft de gemeente Breda ervaren dat opkomst- en uitvalcijfers bij projecten met probleemjongeren aanzienlijk gunstiger zijn wanneer NAC Breda op enige wijze bij deze projecten is betrokken⁹. In de regio Rotterdam gaf een reïntegratiebedrijf aan dat toevoeging van sportieve activiteiten aan intensieve re-integratietrajecten leidde tot meer commitment bij de deelnemers, waardoor de doorlooptijd met enkele weken werd teruggebracht¹⁰. Ook programma's als 'alleen jij bepaalt' bewijzen de effectiviteit van sport als instrument bij participatiebevordering.

Naast bovengenoemde maatschappelijke effecten zijn er nog vele andere raakvlakken tussen sport en bewegen en maatschappelijke beleidsthema's. Dat wordt geïllustreerd in onderstaand overzicht, opgesteld door het ministerie van VWS. Het maakt duidelijk hoe uiteenlopend de effecten van sport zijn en welke maatschappelijke uitdagingen thema's door sportieve effecten worden beïnvloed.

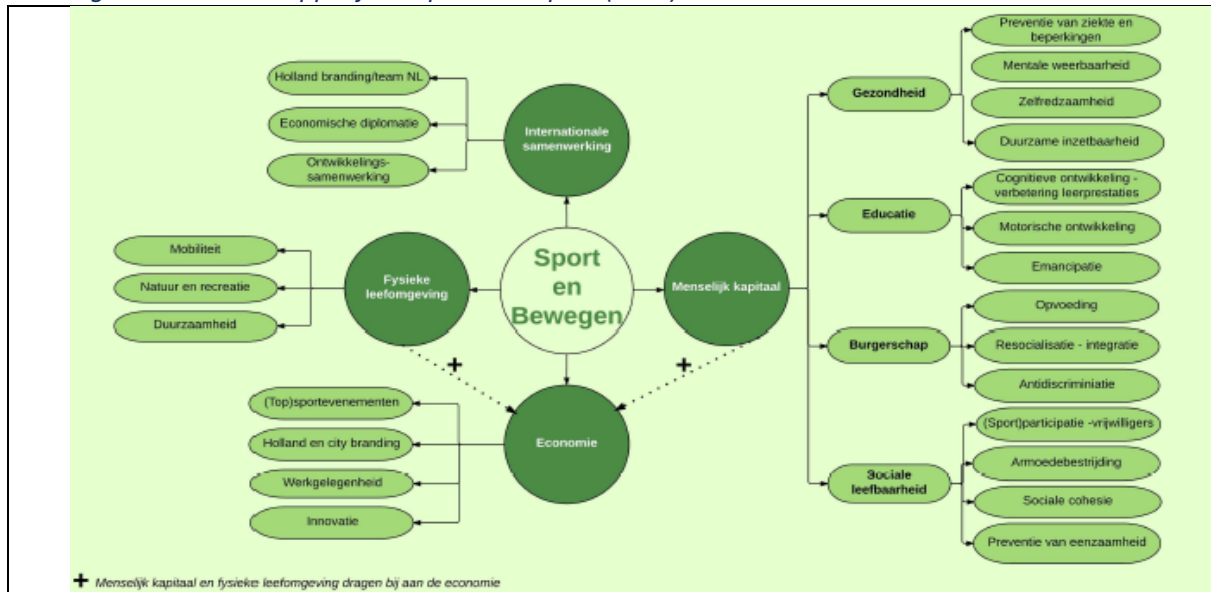
⁷ Mulier Instituut, Effecten van sport en beweging op de basisschool. Voorstudie naar de relatie tussen sport en bewegen op school en schoolprestaties, november 2014

⁸ Het Rijk neemt hiervan ca. 23,5 mrd voor haar rekening, de gemeenten ca. 16 mrd, de provincies 1,5 mrd en particulieren en het bedrijfsleven ca. 0,75 mrd. Bron: NOC*NSF, MKBA Olympisch Plan 2018, 2008

⁹ Sport2B/Decisio, Maatschappelijk betekenis NAC Breda, oktober 2016

¹⁰ Sport2B, Economische analyse sportieve interventies, zomer 2014

Figuur 1. Maatschappelijke impact van sport (VWS)

BIJLAGE 3. FINANCIERING BASISINFRASTRUCTUUR SPORT

De werkgroep heeft getracht de financiering van de basisinfrastructuur sport in kaart te brengen, waarbij zij de rol en omvang van publieke middelen voor de basis sportinfrastructuur binnen het kader van de totale financiering van de sport wil plaatsen. De werkgroep acht inzicht in verhoudingen belangrijk voor goede beleidsbeslissingen en aanbevelingen. Hierbij zijn de volgende bronnen gebruikt:

- De Nederlandse sporteconomie, de bijdrage van sport aan de Nederlandse economie in 2006-2012; CBS (2015)
- Gemeentelijke uitgaven aan sport 2010-2015; Mulier Instituut (2015)
- Rapportage Sport 2014; SCP (2014)
- De economische betekenis van sport in Nederland; Policy Research Corporation (2008)

Waarde van en uitgaven aan sport in NL

Het CBS definieert de Nederlandse sporteconomie als 'alle stromen van goederen, diensten en geld die met sport te maken hebben'. De waarde van de Nederlandse productie van goederen en diensten die met sport te maken hebben bedroeg in 2012 11,5 miljard euro, oftewel 1,0 procent van het totale bruto binnenlands product (bbp). Deze productie kwam voor rekening van 130.000 werkzame personen. De toegevoegde waarde bedroeg 6 miljard euro.

De omvang van de sporteconomie is daarmee vergelijkbaar met die van bijvoorbeeld de metaalproductenindustrie (1,1 procent). Zij is tweemaal zo groot als de farmaceutische industrie (0,5 procent) of de uitgeverijen (0,5 procent). Merk hierbij wel op dat de toegevoegde waarde van de sporteconomie door verschillende bedrijfstakken wordt gecreëerd. Het betreft zowel de productie van turntoestellen als de verkoop van sporttijdschriften en de bestedingen van bezoekers bij evenementen.

De bedrijfstak sport¹¹ had in 2012 een aandeel van 22 procent in sporteconomie. Het overgrote deel van de sportgerelateerde productie en diensten komt dus voor rekening van andere sectoren. Het sportgerelateerd onderwijs is bijvoorbeeld goed voor een kwart van de sporteconomie. De overheid is goed voor 13 procent. Daarbij gaat het vooral om de exploitatie van sportaccommodaties door lagere overheden. De private sectoren handel en horeca volgen op gepaste afstand. In 2012 waren zij goed voor respectievelijk 13 en 10 procent van de sporteconomie.

De totale uitgaven aan sport bedragen in 2012 ruim 11,7 miljard euro. Deze bestedingen bestonden in 2012 uit de uitgaven van huishoudens (61 procent) en overheid (24 procent), de exportgerelateerde bestedingen (12 procent) en de investeringen (2 procent).

In 2012 was 2,5 procent van de totale consumptieve bestedingen aan sport gerelateerd. Binnen deze sportgerelateerde consumptieve bestedingen waren de uitgaven aan sport- en fitnessdiensten (27 procent), onderwijs (15 procent) en horecadiensten (12 procent) en openbaar bestuur (11 procent) de belangrijkste. De aan sport gerelateerde uitgaven aan onderwijs en openbaar bestuur komen praktisch geheel voor rekening van de overheid. Voorbeelden van zulke bestedingen van de overheid zijn de lessen lichamelijke opvoeding op scholen en het onderhoud van gemeentelijke sportterreinen en zwembaden.

¹¹ De bedrijfstak sport bestaat uit de diensten geleverd door de sportverenigingen voor binnen- en buitensport, sportaccommodaties, fitnesscentra en overkoepelende sportorganen.

Overheidsuitgaven aan sport

Alle sportgerelateerde uitgaven van de overheid bedragen circa 3,5 miljard euro. Daarvan gaat ruim 1,7 miljard naar het onderwijs (lichamelijke opvoeding, maar ook sportopleidingen bij mbo's en hbo's en 1,2 miljard komt voor rekening van gemeenten. Hiervan gaat zo'n 90 procent naar accommodatiebeleid, de rest naar posten als de ondersteuning van verenigingen, combinatiefunctionarissen en de inzet van politie en brandweer gerelateerd aan sportwedstrijden en evenementen. De sportbegroting van VWS bedraagt tussen de 125 - 135 miljoen en richt zich op het ondersteunen van topsportbeleid, sport- en bewegen in de buurt, kennisontwikkeling en evenementen. Provincies dragen een paar procent bij, met name voor tweedelijnssteunorganisaties (Huis voor de Sport/Provinciale Sportraad, verenigd in Sportkracht12).

Financiering van de basisinfrastructuur sport

Overheidsuitgaven zijn een belangrijke geldstroom voor de basisinfrastructuur sport. Overige belangrijke geldstromen voor de basisinfrastructuur zijn contributies, sponsorgelden, kansspelgelden en kantine-inkomsten. De financiering van de basisinfrastructuur staat de afgelopen jaren onder druk. Belangrijke redenen hiervoor zijn:

- Teruglopende kansspelmiddelen
- Teruglopende sponsormiddelen
- Bezuinigingen door gemeenten
- Afschaffen van instellingssubsidies door VWS

Dit heeft impact op alle drie de niveaus (verenigingen, bonden en NOC*NSF).

Sportverenigingen

De baten van deze sportclubs zijn in de periode 2000-2012 toegenomen van 824 miljoen euro tot bijna 1,3 miljard euro. Het aandeel van de contributies, les- en entreegelden in de totale baten is toegenomen van 48% in 2000 tot 52% in 2012. Sponsor- en reclamegelden bedragen in 2012 12% van de totale inkomsten, kantine inkomsten 22% en subsidies 9%¹².

De financiële positie van sportverenigingen staat de afgelopen jaren echter onder druk. Uit onderzoek van de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS; 2017) onder 1.500 sportverenigingen blijkt dat veel sportverenigingen moeite hebben hun financiën op orde te houden. In 2010 werd de financiële positie van 59 procent van de verenigingen door SWS als 'goed' of 'uitstekend' beoordeeld. In 2016 gold dat nog maar voor 40 procent van de clubs. De meeste verenigingen kunnen nog wel aan hun lopende verplichtingen voldoen, maar zijn niet in staat te sparen voor toekomstige investeringen. Dit leidt op termijn tot problemen, bijvoorbeeld ten aanzien van de accommodatie. Dit leidt tot een verwachte toename van externe financiering en de bijkomende lasten¹³.

Sportbonden

Na enkele moeizame jaren toont de financiële positie (liquiditeit en solvabiliteit) van de sportbonden enige verbetering. Het aantal bonden dat onder de norm scoort is gedaald. De gezamenlijke Nederlandse sportbonden waren in 2015 goed voor bestedingen ter waarde van 268 miljoen euro. Daarvan werd ruim 75 miljoen euro besteed aan topsport.

¹² SCP, Rapportage Sport 2014, 2014

¹³ SWS, Financiële status sportverenigingen verder achteruit (website), februari 2017

Aan de inkomstenkant laten de contributies (afdrachten van de verenigingen) een stijging zien. Zij zijn met 43 procent de belangrijkste inkomstenbron, naast subsidies (gelijk gebleven), sponsoring en overige inkomsten. Sponsoring blijft een lastige en risicovolle inkomstenbron, zeker voor de kleinere bonden. De post overige inkomsten bestaat voor een belangrijk deel uit kansspelinkomsten. Deze zijn de afgelopen jaren teruggelopen, maar groeien naar verwachting de komende jaren weer naar het oude niveau. Ondanks deze lichtpuntjes is en blijft de financiële positie van (met name de kleinere) sportbonden een structureel zorgpunt.

*NOC*NSF*

De belangrijkste inkomstenbronnen voor NOC*NSF zijn de kansspelbijdragen (40 procent), subsidies (31 procent) en sponsorinkomsten (12 procent). De afgelopen jaren zijn de kansspelinkomsten teruggelopen, waardoor een fors beroep moest worden gedaan op de bestemmingsreserve. Tevens is er een bezuiniging op het Bestedingsplan Sportagenda doorgevoerd van 10%, hetgeen zowel NOC*NSF als de bonden raakte. De druk op de liquide middelen wordt de komende jaren waarschijnlijk iets verlicht door de terugkeer van de kansspelinkomsten naar het oude niveau.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn een verborgen inkomstenbron. Zij nemen een groot deel van de uit te voeren werkzaamheden in de sport voor hun rekening. Zij dragen als het ware bij met hun inzet en het afzien van een vergoeding daarvoor. Onder andere als gevolg van toenemende wet- en regelgeving is het steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden. Het CDA heeft in december 2015 de initiatiefnota "vrijwilligers zijn kampioenen" in de Tweede Kamer ingediend, waarin dit toegelicht wordt.

Financiering basisinfrastructuur in internationaal perspectief

Op basis van een analyse van de financiering van sport in andere landen heeft de werkgroep geconcludeerd dat Nederland qua overheidsuitgaven aan sport in de pas loopt met vergelijkbare landen, zoals Zweden en Oostenrijk. Ook hier zijn echter alleen verouderde data voorhanden (2008) en is de vergelijking moeilijk te maken, omdat er geen uniforme wijze is waarop landen uitgaven aan sport bijhouden.

BIJLAGE 4. VERANTWOORDELIJKHEID EN BIJDRAGE OVERHEID

De Nederlandse sport kenmerkt zich door een hoge mate van zelforganisatie. Maar de overheid speelt ook een rol bij het in stand houden van de basissportinfrastructuur. Om een standpunt te bepalen ten aanzien van de rol van de overheid heeft de werkgroep op basis van literatuurstudie en gesprekken met experts naar antwoorden gezocht op de vraag: op welke gronden is de overheid al dan niet (mede)verantwoordelijk voor het in stand houden van (een deel van) de basisinfrastructuur sport. Aan de hand van “Quick scan Sport Infrastructuur” van het Mulier Instituut wordt hier een antwoord op gegeven.

Grondslag voor overheidsinterventie op het gebied van sport

Er is momenteel geen wettelijk kader voor specifiek sportbeleid en subsidiering van sport. Met ingang van 1 januari 2007 is de Welzijnswet vervallen en ‘opgevolgd’ door de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze wet heeft echter geen betrekking op het beleidsterrein sport. Ook is er geen aparte sportwet. Toch pakken overheden hun verantwoordelijkheid op het gebied van sport.

Mulier onderscheidt in de rapportage “Quick scan Sport Infrastructuur” in een democratische rechtsstaat in combinatie met een vrije markteconomie twee typen van redenen voor overheidsoptreden op het terrein van de sport, te weten redenen van sociale rechtvaardigheid en vormen van marktfalen. Er is sprake van marktfalen bij onder andere collectieve goederen, verdienstelijke goederen en externe effecten. Topsport kan als een collectief goed gezien worden zover topsportprestaties leiden tot Holland-promotie, meer toerisme, een beter imago van Nederland in het buitenland, meer trots en saamhorigheid in het binnenland en een uitbarsting van volksvreugde wanneer Nederland de WK Voetbal wint, dan zijn dit effecten waarvoor geldt dat men ervan kan profiteren zonder eraan bij te dragen, en waarvan men het genot kan hebben zonder afbreuk te doen aan het genot van anderen.

De breedtesport is te beschouwen als een ‘verdienstelijk goed’. Dit is een goed waarvan door de meerderheid in de volksvertegenwoordiging is vastgesteld dat het gunstig of wenselijk is voor het individu, maar waarvoor het individu tijd, ervaring of zelfs scholing nodig heeft om het te kunnen waarderen. Individuen die dit goed niet uit eigen ervaring kennen en/of er niet op reguliere wijze mee in aanraking zijn geweest, kunnen de waarde ervan niet goed inschatten. Omgekeerd geldt voor individuen die er wel grondig kennis mee hebben gemaakt dat ze in het algemeen achteraf instemmen met het feit dat ze gestimuleerd zijn om dat te doen. Bij dit type goederen en diensten kan er dus wel een markt ontstaan, maar vanwege de onderwaardering van het gebodene blijft de omvang en ontwikkeling achter bij wat wenselijk wordt geacht.

Sport kent ook externe effecten. Hiervan is sprake wanneer derde partijen en/of de samenleving als geheel in positieve of negatieve zin worden beïnvloed door een transactie tussen aanbieder en consument. Deze kosten zouden eigenlijk in de prijs verdisconteerd moeten zitten, maar vaak is dat om allerlei redenen niet het geval en worden deze kosten bestreden uit belastingmiddelen. Deze negatieve externe effecten kunnen zich ook bij allerlei vormen van sport voordoen, waarbij een bekend voorbeeld is sportgerelateerd vandalisme en overlast van sportevenementen.

Tot slot wordt de rol van de (rijks-)overheid soms gerechtvaardigd geacht vanwege de ‘omvang van het project’, omdat het risico van die projecten te groot is voor de markt en die projecten anders niet van de grond zouden komen.

De verantwoordelijkheid van het rijk voor topsportbeleid spoort met het besef dat topsport karaktertrekken heeft van een collectief goed waar heel Nederland van kan profiteren. De stimulering van sportdeelname en meer bewegen past binnen een preventief gezondheidsbeleid en de wens de kosten voor de volksgezondheid te minimaliseren. Het is vooral de rijksoverheid die profiteert van eventuele positieve effecten op de volksgezondheid door intensivering van het sport- en beweeggedrag. Wat betreft de (externe) welzijnseffecten van sport geldt dat die voor een belangrijk deel zichtbaar worden op lokaal niveau. In lijn hiermee is de grote rol van de gemeenten op het vlak van facilitering van lokale verenigingen en initiatieven (bijvoorbeeld gericht op de organisatie van evenementen). Hoewel dit behoort tot hun autonome beleid, hebben alle gemeenten in Nederland een sportaccommodatiebeleid waarmee in de praktijk minimaal voetbalvelden, zwembaden en sporthallen en -zalen worden gesubsidieerd of tegen een 'sociaal tarief' oftewel niet-kostendekkend tarief worden verhuurd.

BIJLAGE 5: INZET RICHTING EEN NIEUW KABINET

De werkgroep verwacht veel van een Rijksbrede samenwerking met de overheid, bijvoorbeeld in de vorm van een Nationaal Sportakkoord. Daarbij moet de focus niet op de directie sport binnen VWS zijn, maar op alle departementen. In dit kader wordt richting het nieuwe Kabinet ingezet op:

Het Nationaal Sportakkoord: Uitnodiging aan het Kabinet voor een fittere, gezondere en slimmere samenleving.

Miljoenen mensen genieten wekelijks van sport. Sport is plezier en sport is passie. Sport verbreedert en sport is gezond. Sport haalt het beste in mensen naar boven en zorgt voor vriendschap. Daarom zien we een Nederland voor ons waarin iedereen, ongeacht zijn of haar leeftijd, kan sporten. Om dat te realiseren zijn optimale sportomstandigheden nodig. 25.000 verenigingen en 1 miljoen vrijwilligers zorgen ervoor dat wekelijks 5 miljoen mensen, jong en oud, samen bij een vereniging sporten. Ook sporten 4 miljoen Nederlanders nog in andere verbanden, onder andere in de buitenruimte. Topsporters inspireren ons om het beste uit ons zelf te halen, zorgen voor trots en verbinding in de samenleving en dragen Nederland op een positieve manier uit in de wereld. Grote sportevenementen zetten Nederland op de kaart, onder andere als vestigingsplaats voor talent. Door de sportinfrastructuur te versterken kan sport in de toekomst meer bijdragen aan het vinden van een oplossing voor grote vraagstukken zoals obesitas, eenzaamheid en toenemende tweedeling in de samenleving.

Ingrediënten voor een regeerakkoord

We versterken de sportinfrastructuur zodat iedereen kan sporten en genieten van (top)sport
We maken slimme verbindingen met zorg, welzijn, onderwijs en bedrijfsleven om het maatschappelijk rendement van sport te vergroten.
We zeten Nederland met sport internationaal op de kaart door te investeren in innovatie en sportevenementen.

We versterken de sportinfrastructuur zodat iedereen kan sporten en genieten van (top)sport

- Vanuit het perspectief van de sporter is zijn of haar trainer/begeleider de meest zichtbare en belangrijke persoon met betrekking tot het sportplezier. De overheid draagt daarom bij aan een opleidingsfonds voor het kader van verenigingen. Knelpunten voor vrijwillig kader worden weggenomen door het versimpelen van de vrijwilligersregeling en voor betaald kader door sport uit te zonderen in de Wet Werk en Zekerheid.
- De financiële status van sportverenigingen verslechtert. We helpen genieten van sport betaalbaar te houden en sportclubs financieel gezond te houden door compensatie van eventuele wijzigingen op het gebied van btw en door extra afdrachten van de loterijen ten goede te laten komen aan de sport.
- Als in de toekomst geïnvesteerd moet worden in het clubgebouw of de velden zullen er bij veel verenigingen problemen ontstaan. Sportverenigingen kunnen besparen op de energiekosten door de accommodatie te verduurzamen. De duurzaamheidsregeling voor sportaccommodaties krijgt daarom een extra impuls.
- De plek waar je opgroeit moet geen verschil maken in de kansen die je krijgt. In wijken met een lage sociaal economische status is de sportparticipatie laag en zijn de gezondheidsproblemen groot. Sportclubs die in staat zijn om nieuwe verbindingen aan te gaan in de buurt floreren. Niet

alle clubs hebben de professionaliteit in huis om die slag te maken. Die clubs worden ondersteund met verenigingsmanagers.

- Topsporters inspireren ons om het beste uit ons zelf te halen, zorgen voor trots en verbinding in de samenleving. Door de inzet van talentcoaches kunnen talenten sneller worden herkend en beter worden ontwikkeld. Talentvolle sporters worden optimaal in hun trainingsomgeving gefaciliteerd met sportfaciliteiten, coaching en onderwijs. Niet alleen zodat ze het podium kunnen bereiken maar zich kunnen ontwikkelen als mens en als voorbereiding op een latere carrière.
- De sport heeft te maken met verschillende integriteitsvraagstukken. Een gezonde sport betekent ook een schone en eerlijke sport. Het programma veilig sportklimaat wordt na 2018 voortgezet en samen met de sport wordt gewerkt aan het tegengaan van matchfixing, dopinggebruik en seksuele intimidatie.

We maken slimme verbindingen met zorg, welzijn, onderwijs en bedrijfsleven om het maatschappelijk rendement van sport te vergroten.

- Van bewegen ga je beter leren. De school is dé plek waar kinderen hun sportieve talenten kunnen ontdekken. Sport wordt daarom een vanzelfsprekend onderdeel van iedere (school)dag door sport partner te maken in integrale kindcentra. Belemmeringen als een gebrek aan gekwalificeerd personeel of ruimte worden weggenomen.
- Veel jongeren tussen de 12 en 18 jaar stoppen met sport. Om jongeren uit te laten zoeken welke sport past bij hun wensen en talenten krijgen ze een sportkaart (naar de formule van de CJP Cultuurkaart) waarmee ze korting krijgen op sportactiviteiten en leraren lichamelijke opvoering extra activiteiten kunnen bekostigen op het gebied van sport.
- Voldoende bewegen is een essentieel onderdeel van een actieve, gezonde leefstijl. De toename van leefstijlziekten en chronische aandoeningen maakt dat een andere kijk op gezondheid en zorg nodig is, waarbij voorkomen beter is dan genezen. Samen met verzekeraars investeert het kabinet in het bevorderen van een actieve leefstijl voor jong en oud door het financieren van bewezen interventies, het bevorderen van de professionaliteit van sportaanbieders en het faciliteren van samenwerking tussen huisarts, fysiotherapeut, sportclub en buurtsportcoach.
- Bewegen in de natuur heeft een positief effect op de gezondheid. Met gemeenten en provincies willen we beweegvriendelijke ruimte bevorderen en met natuurorganisaties zetten we in op beleving. Natuur is bereikbaar en toegankelijk voor recreatie en wordt vormgegeven in een landelijke infrastructuur. Er vindt op landelijk niveau afstemming plaats over beleid.

We zeten Nederland met sport internationaal op de kaart door te investeren in innovatie en sportevenementen.

- Er vindt veel innovatie plaats in en met sport. Sport wordt een tophema om de innovatieve en economische kracht van sport te versterken. Om innovatie aan te jagen krijgt het Topteam Sport een impuls.
- Nederland is goed in het organiseren van sportevenementen met een hoge kwaliteit. Evenementen zijn een uitstekend vehikel om de waarde van Nederland wereldwijd uit te dragen. Daarom richten we een apart fonds in voor (multi)sportevenementen waarin zowel overheden als bedrijfsleven participeren.

Dit vertaalt zich in een extra bijdrage van de Rijksoverheid van bijna 300 miljoen, bovenop de huidige sportbegroting:

Maatregel	Investering (jaarlijks x € 1 miljoen)	Economisch Rendement	Maatschappelijk rendement
Opleiding kader Sport uitzonderen van de WWZ Vereenvoudigen vrijwilligersregeling	5 (VWS) 0 (SZW) 0 (Financiën)	Extra werkgelegenheid voor opleiders/ sportbonden Verlaging administratieve lasten	Groter sportplezier voor de sporter
Compensatie btw en loterijafdrachten	Pm (extra inkomsten van btw maatregel worden voor de sport gecompenseerd)		Financieel gezond houden van sportclubs
9000 sportaccommodaties Duurzaamheidsregeling sportaccommodaties	17 (VWS en EZ) (subsidie 30%)	40 (eigen investering sportclubs 70%)	Vermindering CO2 uitstoot
Verenigingsmanagers (1000 verenigingen x 50.000 per vereniging per jaar)	50 (VWS)	1000 fte extra werkgelegenheid	
Ontwikkeling talentprogramma's op RTC's en CTO's Overbruggingsregeling Talentcoaches (100 gespecialiseerde coaches financiering vergelijkbaar met buurtsportcoaches, 20.000 rijksoverheid, 30.000 gemeente per coach)	3 (VWS) 1 (VWS) 2 (VWS)	100 fte extra werkgelegenheid	- Meer talenten op het podium - Nationale trots
Programma integriteit	1 (VWS en V&J)		- Bespreekbaar maken en afname problematiek - Beter imago sport
Sport- en beweegplan (5000 euro per school) Bewegend leren: - Ontwikkeling lesmateriaal bewegend leren (500.000 euro) - Bijscholingen alle leraren (1000 euro per school) - Impulssubsidie (10.000, structureel per jaar) voor het opzetten en onderhouden van structurele samenwerking tussen scholen, sportclubs en de kinderopvang.	6000 scholen 7,5 (OCW) 0,125 (OCW) 1,5 (OCW) 60 (OCW)	Investeringen in fysieke omgeving van de school.	- Betere leerprestaties van kinderen op school. - Afname overgewicht van kinderen.
Sportkaart (financiering vergelijkbaar met CJP Cultuurkaart 10 euro per kind per school, 5 euro ministerie cultuur)	1.000.000 middelbare scholieren 5 (VWS), 10 (OCW)	Extra investeringen in sport(materialen) door kortingsstelsel	- Meer leden sportclubs. - Betere leerprestaties van jongeren op school. - Afname overgewicht van jongeren.
Gezonde leefstijl bewezen interventies stimuleren	100 (VWS)		Grotere kwaliteit van leven door verbeteren gezondheid en opbouwen of uitbreiden van sociaal netwerk
Bevorderen beweegvriendelijke ruimte, versterken natuurbeleving en landelijke afstemming	25 (EZ en I&M)	Extra investeringen in natuur	Recreatie in de natuur
Topteam sport	1 (EZ)	Innovatie kan leiden tot nieuwe business	Nederland als sportland op de kaart
Fonds voor multisportevenementen	2,5 (VWS)		Nederland als sportland op de kaart